

NR.
10

ENSEN.

Politikzeitung

AUTOBUSELIIN TALLINN-NÖMME

Liinipidaja: O.-ü. „Mootor“, Tallinn, V. Sadama tän. 1, telefon 478-15
SÕIDUPLAAN: 1. V 1938 KUNI MUUTMISENI.

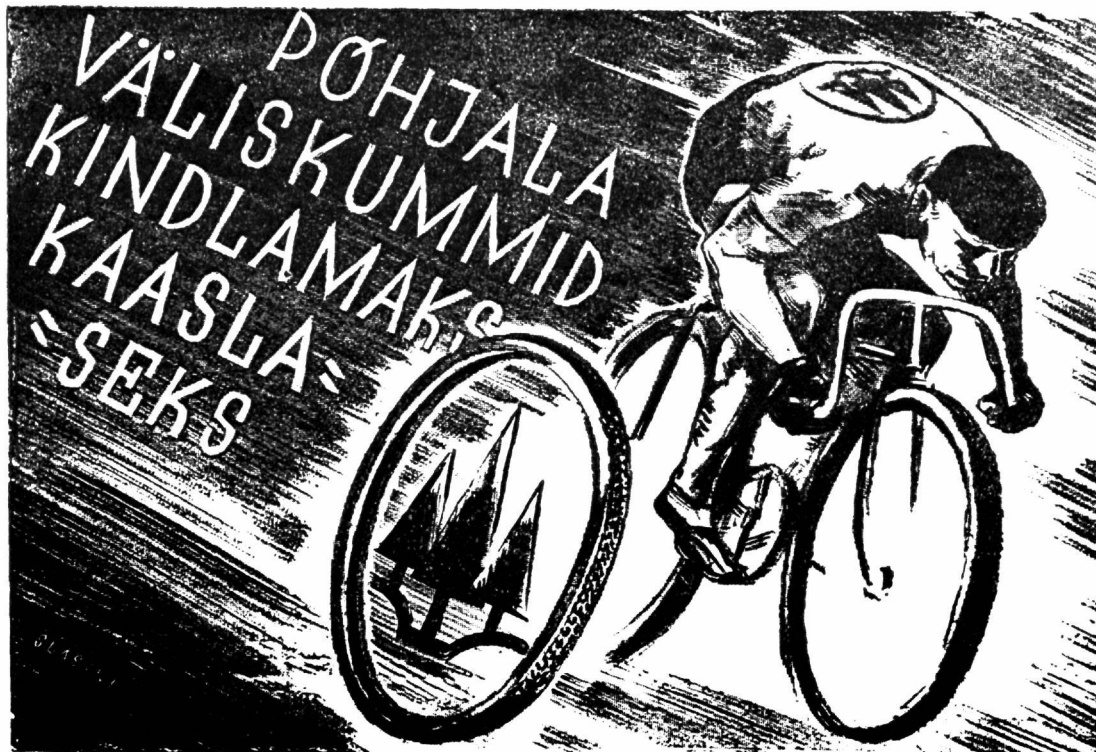
Ä r i p ä e v a d e l

TALLINNAST				NÖMMELT			
kell	kell	kell	kell	kell	kell	kell	kell
5.40*	10.20*	15.30*	19.15	6.05*	10.15*	15.35	19.15
6.00*	10.40 ^o	15.40	19.30*	6.25*	10.30	15.45 ^o	19.30*
6.30	11.00*	15.50	19.45	6.55	10.50*	15.55*	19.50
6.55 ^o *	11.20	16.00*	20.00*	7.10*	11.10 ^o	16.05	20.10*
7.15	11.40	16.10	20.20*	7.20*	11.30*	16.15	20.30*
7.25	12.00*	16.20	20.40	7.30 ^o *	11.50	16.25*	20.50*
7.35*	12.20	16.30*	21.00*	7.40	12.10	16.35	21.10
7.45	12.40	16.40	21.20	7.50	12.30*	16.45	21.30*
7.55	13.00*	16.50	21.40*	8.00*	12.45	16.55*	21.50
8.05 ^o *	13.15	17.00*	22.00	8.10	13.05	17.05	22.10*
8.15	13.35*	17.10	22.20*	8.20	13.25*	17.15	22.30
8.25*	13.50	17.20	22.40	8.30 ^o *	13.45	17.25*	23.00*
8.35	14.00 ^o *	17.30 ^o *	23.00*	8.40	14.05*	17.35	23.30
8.45*	14.15	17.45	23.30*	8.50*	14.15	17.45	24.00*
9.00	14.30*	18.00*	24.00*	9.00	14.30 ^o *	18.00 ^o *	0.30
9.15*	14.45	18.15	1.00*	9.15*	14.45	18.15	1.30*
9.30	15.00*	18.30 ^o *	**2.00*	9.30	15.00*	18.30*	**2.25*
9.45*	15.10	18.45		9.45*	15.15	18.45	
10.00	15.20 ^o	19.00*		10.00	15.25*	19.00 ^o *	

- MÄRKED:** 1. *ga märgitud sõidud on käigus kuni Janseni lõpupeatuseni.
 2. ^oga märgitud kellaaegadel on käigus peale harilikku veel lisabuss kuni Männiku lõpupeatuseni.
 3. **ga märgitud sõidud on käigus pühapäevadel, pühadel ja nende järelpäevadel.
 4. Autobuse väljumise ajad Nõmmelt on võetud nende täpne väljumise aeg Hiiumeest. Janseni väljuvad autobused 2 min. varem: Männikult ning Valdekust 3 min., Liivalt 6 min. ja Järvelt 9 min. hiljem ülemal tähendatud Nõmme aegadest.
 5. 4. ja 22. juunil ning 24. detsembril viiakse sõidusagedus 20 minutile alates kell 15.00.

Liiklemiskorraldaja Tallinnas, Veneturul, tel. 305-45.

O.-Ü. „MOOTOR“
Tallinn, V. Sadama tän. 1, tel. 478-15

Politseileht

ILMUB 2 KORDA KUUS

Nr. 10 (513)

TALLINNAS, 28. MAIL 1938

XVII aastakümne

EESTI
RAHVUS-
RAAMATUKOGU

KÄESOLEVAS NUMBRIS LEIATE: Kaarel Eenpalu politsei korraldaja — R. Veermaa. — Jooni kaasaegselt ja kaastöoliselt — J. Sooman. — K. Eenpalu elukäik ja tegevus. — Lükklusõnnitused Eestis 1937. a. — K. Raid. — Politseiametnike puhkekodud Narva-Jõesuus ootavad suvitajaid. — Pealetung tänavvõitluses. — Ülevaade Eesti riigivõimude võitlusest rügivastaste elementidega Vabariigi iseseisvuse kestel. — Täpsusrelvade sihtimisvahendeist. — Roimari päevik — A. Hannes jm.

Peaminister
KAAREL EENPALU

K. Eenpalu sünnikoht

Kaarel Eenpalu

POLITSEI KORRALDAJANA

Meie üldiselt austatud ja armastatud Peaminister, härra Kaarel Eenpalu, kes 28. skp. pühitseb oma 50 a. sünnipäeva, on — nagu käesolevas lehes teisel näeme — Vabariigi kestel seisnud kolm korda Siseministri vastutusrikkal kohal, ühtekokku ligi 11 aastat. Nende pikkade aastate kestel on juubilar muutunud meie politsei perele seevõrd omaseks, et ei oskagi enam Siseministeeriumi ja politseid hästi kujutleda Kaarel Eenpalu juhtiva käe ja hoolitseva südame juuresolekuta. Jättes puudutamata Kaarel Eenpalu kõrged teened rahvustegelaseks enne iseseisvuse ajastut, vabadussõjas ja hiljem vahetpidamatult meie riigi üldises juhtimises ja korraldamises, vaatame siinkohal vaid lähemalt auväärse juubilariga osa meie tänapäeva politsei saamisloos.

Kui Kaarel Eenpalu 1920. a. jaanuaris esimest korda asus Siseministri toolile, siis seisid parajasti päevakorras meie riikliku politsei loomine. Enne 1. jaan. 1920. a. teotses meil teatavasti Vene Ajutise miilitsa seaduse põhjal organiseeritud omavalitsuste miilits, mis Asulava Kogu poolt 17. det. 1919. a. vastu võetud Politsei korralduse seadusega, kui meie oludele kõlbmatu, määrati 1. jaan. 1920. a. reorganiseerimisele riiklikuks politseiks. Asutava Kogu poolt antud Politseikorralduse elluviimine langes täiel määral uuele Siseministrile. Sel ja veel teisilgi põhjusil, milledest allpool juttu, on hakatud

Kaarel Eenpalu hüüdma meie praeguse politsei isaks. Ta on politseile isaks jäänud ka oma hilisematel Siseministriks olemise aegadel, lastes kõikjal tunda oma juhtivat ja hoolitsevat, kasvatavat ja arendavat, aga kui tarvis ka — korrale kutsuvat ja karistavat kätt.

Politseikorralduse elluviimine oleks võinud teostuda ka väga lihtsalt: lüüa seniste miilitsaasutuste ametiruumide ustele uued nimed, anda senisele meeskonnale uued ametitunnistused, maksta neile riigikassast palka.

luua mõni uus asutus juurde, ning näiliselt olekski asi jones. Ent Siseminister Kaarel Eenpalu ei oleks olnud ta ise, kui

Juubilar oma talu rukkipoollul

ta oleks katsunud saada küsimusest üle nii kergelt ja pealiskaudselt. Andeka ja ettenägeliku riigimehena ta taipas kohe algul, missuguse suure tähtsuse omab hea politsei-aparaat riigi siseelu korraldamises; hea politsei saamiseks tuleb teda kindlate põhimõtete järgi seesuguseks kasvatada ja arendada. Selleks on vaja ametiisikute hoolsat valikut, nende ettevalmistust, nendesse nõutava mõtteviisi istutamist ja õhutamist, vastava kasvatusega nendes tugeva distsipliini loomist ning lõppeks nende varustamist vastavate välis- ja siseametitega.

On arusaadav, et see kõik ei võinud sündida ainsa käeliigutusega. See on aastateks määratud tegevuskava. Siseminister K. Eenpalu ei viivitanud silmapilkugi oma kava elluviimisega algust tegemast. Kuna oli täitsa võimatu võtta müllitsast politseisse ületulnud isiklikus koosseisus, kes tõepoolest oli äärmiselt kirju ning juhusliku valikuga, ühekorraga ette suureulatuselisi puhastusi ja sõelumisi, siis püüdi esialgu juhtnööride andmisega uute ametnike vastuvõtuks, et ühtlustada isikute valikut ja vältida kõlbmatute isikute juurdevoolu politseisse. Selle kõrval asuti otsekohe ka oleva koosseisu ametioskusliku taseme tõstmisele, milleks juba järgmisel aastal hakati korraldama kursusi nii

Linda ja Kaarel Eenpalu noorpaarina

Juubilar ohvitserina Eesti sõjaväes

välis- kui ka eripolitseide ametnikele. Kursused pidid sooritama nii juhid kui alluvad. Kuna puudusid igasugused õpperaamatud, mõeldi aegsasti ka selle puuduse kõrvaldamisele ja juba 1922. a. võis ilmuda esimene mahukas eestikeelne politseiala õpperaamat „Juhis politseiametnikele“. Et veelgi enam soodustada ja kiirustada teenistusalast ettevalmistust, selleks asutati 1921. a. politsei kutsealane ajakiri „Eesti Politseilehe“ nime all, mis mõningate nimemuutmistega on püsinud tänini.

Ent kursustega, „Juhisega“ ja kutseajakirjaga ei tahetud taotleda mitte üksnes kitsapiirilist ametis vajaliste teadmiste ja oskuste andmist, vaid samavõrd ja veelgi rohkem üritati nende kaudu ametkonna kasvatust, selle mõtteviisi, traditsioonide ja suhtlemiste suunamist vastavalt iseseisvuse ja omariiklusega saabunud uutele olukordadele ja sihtidele. See oli otse paratamatu, kuna tsaariaeg oma mõtteviiside, harjumuste ja traditsioonidega seisis alles õue-aia taga ja tema pärandust leidis veel suurel määral nii rahva kui ka ametnike hulgas.

Üheks seesuguseks tsaariaja päranduseks oli rahva hulgas üldiselt levinud spontaanne umbusk politsei vastu. See tuli kaotada, kui politseist pidi saama see vajaline aparaat, millena teda sooviti näha. Siseminister K. Eenpalu asus selles küsimuses seisundile, et rahva ja politsei vahekorra loomine

soovitud suunas peab saama alguse politseist; politsei ise kõigepealt peab näitama, et ta pole enam endine vägivaldne võimumees võimu enese pärast, täiesti eraldatud rahvast, millises suunas juhiti ja kasvatati tsariaegset politseid, vaid et ta otsib sidet rahvaga, oleks õiglane võimu kasutamises, ei peaks korda korda mitte niipalju protokollide kirjutamisega, vaid just meeldetuletamiste, õpetamiste ja manitsemistega, et ta tunneks rahva lõelist hinge ja seaks oma võimukasutamise selle järgi, oleks kõiges oma käitumises alati korrektne, kuid selle kõige juures hoiaks alal oma väärikuse, jääks äraostmatuks ja truuks enesele võetud kohuseile.

Nende põhimõtete järgi asuti meie tarkaval politseid kasvatama. See ajajärk kestis kuni 1924. a. ning selle aja kestel jõuti tõepoolest juba palju edasi.

1924. aasta tähistub meie politseielus kahe väljapaistva hetkega. Esiteks, sel aastal Siseminister K. Eenpalu algatusel Riigikogu võttis vastu politseiharude ühendamise seaduse. Seni oli kriminaalpolitsei asunud Kohutuministeriumi alluvuses, poliitiline politsei aga, ehkki Siseministeriumi alluvuses, kuid iseseisva peavalitsusega. Nüüd ühendati kõik kolm politseiharu Siseministeriumi alluvusse ühise peavalitsusega. See samm tekitas atgul mitmesuguseid arvamusi, kuid peagi selgus, et see oli siiski otstarbekohane. Politsei ühtlus ja üksikute politseiharude koostöö on tunduvalt võitnud selle ühendamise.

Teiseks hetkeks olid 1924. a. 1. detsembril perised sündmused, millest politsei osalt võitjana, osalt ka kaotajana välja tuli. See suur katsumise hetk näitas, et politseiehitus ei ole veel kaugeltki valmis, vaid seda tööd tuleb veel hoolega jätkata. Siseminister K. Eenpalu, kes vahepeal lühikest aega oli olnud Siseministri kohalt ära, asus pärast 1. detsembril uuesti kindlal käel jätkama politsei arendamise ja kasvatamise tööd. Eeskätt koostati tema algatusel ja juhatusel

üksikasjalised sisekorra juhtnöörid politseiasutusele, et kõrvaldada vääratusi, mis 1. detsembril puhul mõnel pool aset leidsid. Edasi leidis minister, et politsei saab olla ühtlaselt tugev ja usaldusväärne ainult siis, kui ta on puhtal kujul tsentraliseeritud. Asuti koostama uut Politsei korraldusseadust, milles ka see põhimõte leidis teostamise. 1925. a. jõustunud Politseiasutuste kujundamise määrus kõrvaldas ka tõepoolest viimased kõrvalmõjude riismed politsei juhtimisest, mis 1920. a. politsei korraldusse olid jäänud püsima kommunaalmiilitsa ajast.

Olgu tähendatud, et 1. dets. tekitas teatava murrangu ka rahva vaateis politsei olemasolu vajadusele ja selgitas igaühele, et politsei on puudamatu tegur ka iseseisva Vabariigi püsimiseks.

1925. a. on meie politsei arendamise loos lähtis ka veel seepoolest, et sel aastal jällegi Siseminister K. Eenpalu algatusel asutati Politseikool. Õppe- ja kasvatustöö süstematiseerimise ja ratsionaliseerimise kõrval teostati selle asutuse ellukutsumisega veel teine väga oluline eesmärk, nimelt parem ja objektiivsem isikute valik politseiteenistusse astuda soovijate hulgast. Enne seda valisid kandidaate politseis vabanenud ametikohtadele kohapealsed politseijuhid. Seal ei puudunud võimalusi talitada ka isikliku sümpaatiat või antipaatia järgi, kuigi seda konkreetselt ei saa kellelegi ette heita. Seesuguse ametkonnas, nagu seda on politsei, ei lohiks seda üldse ette tulla. Politseikooli asutamisega muudeti see kord põhjalikult. Siit peale võidakse vabanenud ametikohtadele määrata ainult neid, kes kooli vastava klassi lõpetanud; kooli kasvandikke valib mitte enam üksik isik, vaid 5–6 vilunud ametnikust koosnev kooli nõukogu. Seesuguse vastuvõtmise juures ei ole isiklike suhete mõjulepääs enam kuidagi võimalik, mis lagab seda, et sooviavaldajate hulgast valitakse välja ainult need, kes oma võimeilt ja omadusilt seda kõige enam vääriavad.

Kaarel Eenpalu lahkumine Siseministri kohalt 1926. a. juunis tema Riigikogu esimeheks valimise puhul langeb ühte ajajärgu algusega, mil elati suurte kärpimiste ja kokkuhoiutähe all. Nagu kogu riigiparaat pidi ka politsei sellest tulest läbi käima ja seetõttu mõnegi hea kavatsuse teostamise edasi lükkama. Muide suleti kokkuhoiu mõttes

Toompea lossi ümbrus kevadrüüs

Juubilar oma perekonna keskel

isegi Politseikool mõneks aastaks. Ent Kaarel Eenpalu poolt antud tugev joon, mis leidis pooldamist ja edasiarendamist ka teiste siseministrite poolt, aitas politseid vapustusleta läbi kriisiaegade.

Kaarel Eenpalu kolmas tulek Siseministriks 1934. a. langes jällegi ühte kriitiliste aegadega meie Vabariigi siseelus — meile kõigile veel hästi meeles oleva vabsismi ajastuga. See ajajärk nõudis Siseministrilt tarka meelt ja kõva kätt, kuid samuti ka usaldusväärset ja hästi distsiplineeritud täidesaatvat aparaati, milleks esihoones osutus politsei. Sellel raskel ajastul politsei suutis oma kõrgema juhi tahtmist õieti mõista ja oma kohuseid rahuldavalt täita, mida kõige paremini tõendab 8. dets. jõhkra mässukatse õigeaegne paljastamine ja selle veretu mahasurumine.

Riigi siseelu rahulikumaks muutudes leidis Kaarel Eenpalu jällegi mahti mõelda politsei edasiarendamisele. Tema viimaseaegseist üritusist sel alal oleks eriti mainida politseiametnike kogude loomist eesmärgiga, lõsta politseiametnike ühtlustunnet ja arendada nende vaimlisi ja seltskondlikke huvi-

sid. Politseiametnike kogud on teotsenud kõigest 2 aastat, kuid on selle lühikese aja kestel palju märkimisväärset korda saatnud. Teiseks algatas Siseminister K. Eenpalu Politsei seaduse eelnõu koostamise, mis peab asendama vahepeal vananenud määrused ning andma kindlad alused meie politsei tulevaseks arenguks.

Need õleksid ainult üksikud tähtsamad hetked Kaarel Eenpalu osast meie politsei korraldamises ja arendamises. Kui tahaksime kõike seda esile tuua, mida juubilar on sel alal sooritanud, siis peaksime kirjutama sellest mahuka monograafia. Üldiselt kokkuvõttes peame vaid tunnustama, et kui meie politsei vahekorid rahvaga länapäeval on muutunud enam kui rahuldavaks, kui meie töö tagajärgi hinnatakse nii sise- kui välismaail, siis võlgneme selle eest suurel määral länu Kaarel Eenpalule.

Elades südamega kaasa Kaarel Eenpalu lähtsale juubelile, soovime, et juubilarile antaks elada ja töötada veel palju, palju aastaid.

R. VEERMAA

Jooni kaasaegselt ja kaastöoliselt

Sageli võib kuulda ühe või teise poliitilist elu jälgiva isiku suust: „E l a m e h u v i t a v a l a j a s t u l“. Ja lõepoolest, eesti rahva rahvuslik ärkamine, ta kultuuriline arenemine, uuestisünd, iseseisvuse taassaavutamine, eks ole need sellised nähted, mis möödunud 50 a. kestel on aset leidnud. Selgelt ja märgatavalt iga episood omal kujul ja korras. Juba selle vaatlemine väärrib maailmas elamist, rääkimata pinevusest, võitlustest ning võitlustest, mis see ajastu on toonud enesega kaasa. Kellele ja kuidas? Kogu rahvas on olnud rakendatud; nii noored kui vanad on sellele ja selleks kaasa töötanud. Kuid tulihingelised, üksikud on olnud juhitud selles suures töös. Viimaste hulka kuulub ka meie tänane juubilar, nimelt esirinnas võitlevate ja sammuvate seas. Ta kuulub sinna oma tulihinge, selle juhile vajaliku

sünnipärase omaduse tõttu; oma visaduse, julguse, oskuse ja väsimatuse tõttu, mis kõik rakendatud võitleja hingeeluga oma maa ja rahva teenimiseks. K. Eenpalu ei ole sõna- ja žesti-, vaid teoinimene. Ta ei kõnni meeletuteid ega tunne õõnest paatost, millele on allutatud nii mõnigi rahvajuh. Siin on kõik kavad läbi kaalutletud ja kõik teotsemiseks määratud algatused kaugemale ette arvestatud.

Juubilar kaasaegsena võib siit ammutada sihte ja energiat, tema kaastöolisena ja temaga kokkupuuteist võivad olla ainult ülimad tunded ja parimad mälestused. Aga temast kui õilsa võitleja eeskujust on meil kaasaegseil ja kaastöolisil palju õppida ja sellest jätkub tulevasilegi põlvile.

JUHAN SOOMAN

K. EENPALU ELUKÄIK JA TEGEVUS

Peaminister Kaarel Eenpalu pühitseb 28. mail s. a. oma 50 aasta sünnipäeva, mis pärast tahan allpooltoodud ridadega pilku heita selle suure töömehe ja poliitikategelase elukäigule ja senisele tegevusele.

Ta on sündinud 28. mail 1888. a. Tartumaal, Vesneri vallas, Palu talus, talupidaja pojana. Õppis algul sama valla Haava algkoolis, kust siirdus 1899. a. Tartusse Hugo Treffneri eragümnaasiumi ja selle lõpetamisel astus 1909. a. Tartu Ülikooli õigusteaduskonda, mille lõpetas 1914. a. Sama aasta sügisel sooritas ühtlasi riigieksami Moskva ülikooli juures katsekomisjoni ees.

Tema Tartus viibimise aastad langevad ühte meie rahvusliku iseteadvuse ja isetegevuse tõusu ajastuga ja tema astub ka juba Tartu asumisel nende ideede edasikandjana ja õhutajana tegevusse. Juba 1904. a. teotes ta esimehena registreerimata õpilaseltsis „Amicitia“, missugune selts algul oli ainult Treffneri õpilaste koondiseks, kuid hiljem osutus kogu Tartu õppiva noorsoo

rahvuslikult ühendavaks keskuseks. Üliõpilaspõlves paisub tema tegevus juba laialdaseks rahvuskultuuri propageerimise alal. Ühtlasi teda tuleb pidada meie rahvaraamatukogude liikumise rajajaks ja tolleaegseks juhiks. Juubilar algatusel ja eestvõttel pandi alus raamatukogude tehnilisele ja teaduslikule põhjendusele. Tema sulest ilmusid seda küsimust käsitlevad teosed: „Raamatukogud ja nende korraldus“ ja „Raamatukogude sisemine korraldus“. Esimesed raamatukoguseltsid asutas ta juba 1908. ja 1909. a. oma koduvalda Vesneri, Pangodi ja Luunjasse ja ühtlasi oli Tartu raamatukogu asutajaks, millest hiljem kujunes Tartu avalik rahvaraamatukogu. Ka näeme teda samal ajal tegevuses karskuse liikumise alal. Nii oli ta 1910.—1911. a. Karskusseltside Keskoimkonna sekretäriks ja samal ajal „Karskuse Sõbra“ esimees, missugune selts oli tol ajal „Vanemuise“ kõrval teiseks Tartu elukeskuseks nii poliitilisel, kultuurilisel kui ka seltskondlikul alal.

Politseidirektor J. Sooman

Abidirektor K. Kirsimägi

Meie politsei juhid

Juhan Sooman sündis 16. nov. 1889. a. Läänemaal, Massu vallas. Töötas algul õpetajana Läänemaal, hiljem oli Läänemaa toituskomitee esimees. 1918. a. astus Siseministeeriumi teenistusse Siseministeeriumi asjade valitsejana, millisel kohal püsis viis aastat. Hiljem ta määrati Politseivalitsuse ülemaks ja 1924. a. alates oli Politseivalitsuse abidirektor, 19. skp. nimetati politseidirektoriks.

Direktor J. Sooman omab Valgeristi, Kotkaristi, Riigivapi ordeni III j., E. Punase Risti aumärke ja mitmed välismaa aumärgid — Soome Valge Roosi I. järgu rittmeistrimärgi, Läti Kolmetähe Ordu komandöri risti, Polonia Restituta komandöri risti, Belgia Kroonlõuend ohvitseriristi, Leedu Gediminase Ordu komandöri risti jne.

J. Sooman on tegelnud rohkesti seltskondlikul alal, eriti sportlikes organisatsioonides, olles politsei kehakasvatuse organisatsioonide looja ja kauaaegne esimees, jalgpalliseltsi „Estonia“ esimees alates 1932. aastast, Eesti Laskurklubi juhatusliige klubi asutamisest saadik, samuti on ta innukalt tegelnud purjejahi- ja suusaspordi alal. Pealeselle on J. Sooman tegev mitmes teises organisatsioonis — Kindral Laidoneri Nimelise Kapitali Komitee sekretär 1921. a. alates ja mujal.

Konstantin Kirsimägi sündis 14. jaanuaril 1902. a. Võrumaal, Põlgaste vallas. Algul õppis ta Põlva kihelkonnakoolis, hiljem Tartu kommerskoolis, kus saksa okupatsioonivägede tulekul pidi katkestama õppimise. Kui punaste väed liikusid üle Peipsi, astus Kirsimägi Põlva kaitseliitu ja võitles nende ridades kaasa Röpina ümbruskonnas. Hiljem astus vabatahtlikuna sõjaväkke ja määrati 3. jalaväepolku, missuguse väeosaga võttis osa kõigist toleaegeist lahinguist sakslaste ja venelaste vastu. Hiljem ta lõpetas inseneriväe sädetelegraafi kursused ja teenis Tallinna sõjaväe raadiojaamas. 1924. a. lõpetas Tallinna reaalkooli ja astus samal aastal Tartu Ülikooli õigusteaduskonda, mille lõpetas juba 1928. a.

Seejärel lõpetas ta Politseikooli kõrgema klassi ja määrati teenistusse kriminaalkomisari juurde Viljandisse. Hiljem ta oli kriminaalkomissariks Valgas, poliitilise politsei komisariks Pärnus ja Tartus. 1936. a. määrati ta poliitilise politsei inspektoriks ja 19. skp. nimetati Vabariigi Presidendi käskkirjaga politseiabidirektoriks.

Abidirektor K. Kirsimägi omab rea aumärke ja sõjaliste teenete tunnustamiseks anti talle tasuta maa ja prii kool.

Neil aastail hakkas ilmne tema tugev, sügav andumus rahvusliku kultuuri ja rahvatöö alal, mis temale on südamelähedased veel praegugi.

Pärast Tartu Ülikooli lõpetamist

lahtipuhkenud suur maailmasõda ei jätnud teda kaasa kiskumata. 1915. a. kutsuti ta sõjaväkke, kus algul teenis reamehena. 1916. a. lõpetas Paul I sõjakooli ja seejärel teenis raskesuurtükiväe ohvitserina Lõuna-Lääne rindel, kust ta 1917. a. tuli Eesti rahvusväkke ja määrati kujundama ja korraldama Tartu rahvuslikke väeosi. Olles Tartu maleva büroo esimees ja omakaitse ülem, rakendas ta oma jõu korra kaitsemisele ja alalhoidmisele neil raskeil aegadel, mil meie kodumaa oli üle külvatud lagunevaist ja läbimarssivaist vene väeosist ja mil võimud vaheldusid pärast vene suurt revolutsiooni. Kogu selle aja oli ta Eesti iseseisvuse mõtte propageerijaks ja põhjendajaks. Selleks ilmusid tema sulest Tartus 1918. a. „Vaba iseseisev Eesti“ ja „Õiguslik riik“ ja ta avaldas sellelaadilisi kirjutisi Tartu „Postimehes“. Saksa okupatsioonivägede saabumisega 1918. a. veebruarikuus tuli Eesti valitsusasutuste tegevus likvideerida, ja seejärel asudes ajakirjanduse põllule töhe hakkas ühtlasi innukalt kaasa töötama tolleaegseis illegaalseis organisatsioones. 1918. aasta hilissügisel, mil saksa okupatsiooniväed lahkusid ja selle tagajärjel vene punaste laviin hakkas idast meie kodumaale sisse tungima, formeeris K. Eenpalu Tartus vabatahtlike kooliõpilaste pataljoni ja juhtis seda lõunarindel seni, kuni vaenlane piiride taha oli paisatud ja koolipoisid võitlevaist ridadest vabastati õpingute jätkamiseks. Hiljem, ja nimelt 1919. a. algul, formeeris ta raske patareid, mis tema juhtimisel võttis osa lahinguist Lätimaal, Petseri taga ja hiljem ka Krasnaja Gorka dessantretkest.

Kui toimusid Asutava Kogu valimised, siis valiti tema selle liikmeks, ja siit peale algas tema poliitiline tegevus meie iseseisvuse ajastul.

Olnud riikliku iseseisvuse algusest saadik kõigi rahvaesinduste liikmeks, on ta korduvalt töötanud keskasutuste juhina ja nende organiseerijana. 1920. a. oli ta riigikontrolöriks, siis kutsuti ta esimest korda Siseministeeriumi juhtima, missugusel kohal püsis kuni märtsikuuni 1924. a. Pärast lühemat vaheajaga, s. o. pärast 1. detsembri 1924. a. enamlaste mässukatset, mil Vabariigi Valitsus loodi n. ö. seinast seinä, asus ta jällegi samale kohale ja töötas seal kuni

1926. a. kesksuveni. Kolmandat korda asus ta Siseministeeriumi juhtimisele augustikuus 1934. a., mil meie kodumaad ähvardasid sisemised poliitilised lahkkelid. Nüüd juhtis ta seda vastutusrikast asutust kuni käesoleva ajani, olles ühtlasi peaministri asetäitjaks. Siit Vabariigi President K. Päts kutsus tema esimeseks peaministriks.

1932. a. oli K. Eenpalu riigivanemaks, kuid tema valitsuse juhtimise aeg oli lühike ja seda põhjusel, et tema poolt Riigikogule esitatud valitsemise kava, mis sisaldas teatavaid abinõusid ja teid majandusliku surutise vastu võitlemiseks, ei leidnud Riigikogu poolt heakskiitmist ja ta astus seepärast tagasi Vabariigi Valitsuse juhi kohalt.

Ta pole üksi kauaaegne siseminister olnud, vaid ka kauaaegne Riigikogu esimees. 1926. a. juunikuus valiti ta esmakordselt sellele kohale ja ta püsis seal tervelt kuus aastat, nimelt 1932. a. juulikuuni. Riigikogu esimehe amet oli tol ajal üks tähtsamaid riigis, sest see ühendas endas niihästi parlamendi töö juhtimise kui ka teatava osa täitmisest valitsuse ametisse kutsumise alal. Kõik see töö võimaldas talle teravalt tähelepanekuid teha poliitilise elu arenemisest ja neist puudusist, mis vana põhiseaduse alusel valitsemisega esile kerkisid. Teiskordselt oli ta Riigikogu esimehe kohal 1933. a. maikuust kuni 1934. a. septembrini.

Oma igapäevase poliitilise tegevuse kõrval on ta alati suure armastusega osa võtnud kultuurilistest, seltskondlikest ja majanduslikest üritusist. Eriti südamelähedased on talle põllumehe mured. Seepärast näeme teda alati juhtiva jõuna kaasa töötamas põllumeeste kutselisis kui ka kultuurilisis organisatsioones, eriti just agraarideoloogia arendamise ja levitamise ning maanoorte organiseerimise tööl. Nii oli ta Põllutöökoja asutamisel selle esimene esimees ja andis Põllutöökojale ka esimese organisatsioonilise kujud.

Kui suur vabaduse eest võitleja on ta alati agaralt kaasa töötanud riigikaitse alal. Pärast 1. detsembrit 1924. a., mil kaitseliit reorganiseeriti, oli ta selle mõtte algatajaid ja kaasatöötajaid. Kaitseliidu Vanemate Kogu esimehe abina on ta kaasa töötanud 1. dets. 1924. a. saadik. Samuti näeme teda noor-kotkaste esimese peavanemana, tegeldes seal oma suure organiseerimisoskusega ja saavutades suuri positiivseid tulemusi.

Raske oleks kõiki neid üritusi siin üksikasjaliselt loetleda, millest ta on osa võtnud ja kus juhina teotsenud, sest see viiks liiga pikale, ja seepärast tõin vaid mõne tüübi-

Liiklusõnnetused Eestis 1937. a.

Teedel ja tänavail toimuvate õnnetusjuhtumite kõrval tuleb lugeda liiklusõnnetusiks sõna laiemas mõttes ka õnnetused raudteel. Sõltuvalt raudteeliikluse erilistest tingimustest ei saa neid vaadelda koos tänavaliiklusõnnetustega. Ühendava lüli moodustavad siin ülesõidukohtadel toimuvad kokkupõrked raudtee veerevkoosseaduga, mis kuuluvad nii maantee- kui raudteeliiklust korraldavate asutuste huvipiirkonda. Käesolevas ülevaates on need (arvult 22) paigutatud ühte rühma tänavaliiklusõnnetustega.

A. Tänavaliiklusõnnetused.

1937. a. registreeriti üldse 514 tänavaliiklusõnnetust, neist 444 ehk ümmarguselt 86% mootorsõidukitega. Võrreldes 1936. a. on mootorsõidukiõnnetused vähenenud, eriti kui arvestame nende suhet liikvel olevate mootorsõidukite arvuga: 1937. a. — 73,5 õnnetust 1000 sõidukile, 1936. a. — 102,7 vastu. Mõõduandvaks tuleb siin lugeda 1936. a. kehtimapanud Jõuvankrite soadust (RT 1936, 45, 364) ja Liiklemismäärusi (RT 1936, 82, 661) ühes vastavate elluviimise määruste ja täiendustega. Sõidukijuhtide distsiplineerimiseks on aidanud kaasa ka Sisekaitse ülema otsus (RT 1937, 46, 421), millega liiklusmääruste vastu eksimused eraldati üldisest kohutalluvusest ja nende karistamine administratiivkorras pandi prefektidele. Võib põhjendatult arvata, et ka uute juhtide valik ja ettevalmistus üha paraneb.

Kõigest hoolimata on meil mootorsõidukiõnnetuste suhteline sagedus ikkagi liig kõrge, nagu see nähtub järgnevast võrdlusest mõningate välisriikidega.

lisema neist, mis küllaltki annavad lugejale ülevaadet K. Eenpalu kui suure ja tõsise töömehe sügavast ja tõsisest armastusest meie kodumaa ja rahva vastu.

Tema teeneid riigi- ja töömehena on hinnatud nii kodu- kui välismaal au- ja teenetemärkide annetamisega. Samuti on ta paljude organisatsioonide poolt valitud nende auliikmeks.

Soovime juubilarile tema tähtpäeval palju tervist ja jõudu Eesti rahva juhtimiseks paremale tulevikule.

Liiklusõnnetused 1000 registreeritud auto kohta:

	Aasta	Mootorsõidukiõnnetusi	M.-sõidukiõnnetusil surmasaanuid
Soome . . .	1936	144	5,8
Eesti . . .	1937	98	4,4
Rootsi . . .	1936	72	2,3
Itaalia . . .	1936	68	5,6
USA . . .	1936	31	1,3
Kanada . . .	1935	29	9,4

Igatahes on meie Maanteede Talitusel liiklusprobleemide korraldamine südamel. Jääb vaid oodata, missuguseid tagajärgi avaldab k. a. 1. aprillil jõustunud Jõuvankrite seaduse muutmise ja täiendamise seaduse (RT 1938, 31, 254) ellurakendamine. Küllaltki tähtsaks ürituseks kujunes toimunud liiklusnädal, mille vältel tutvustati laiu hulki liikluseeskirjadega, sihiga veenda eeskätt jalgajaid neid varitsevais hädahohtudes ning kutsuda neid vastavate määruste täpsele täitmisele.

Registreeritud õnnetusist toimus maal $\frac{1}{3}$, linnus $\frac{2}{3}$; üksi Tallinnas 224 õnnetust. Ei saa jätta märkimata, et maal osa kergeid õnnetusi jääb registreerimata. Võrreldes õnnetuste arvu elanike tihedusega, näeme, et õnnetuste sagedus on linnades 5—6 korda suurem kui maal. Üksikuist linnust olid suhteliselt õnnetusrohkemad Tallinn, Tartu, Viljandi ja Kuressaare, maadest Saare-, Harju- ja Viljandimaa. Tallinnas on juba aastate kestel kujunenud õnnetusohlikemaks magistraaltänavaks Narva mnt. koos Pirita teega. 1937. a. päris ohtlikuselt teise koha Toompuiestee, kus toimus tervelt 15 õnnetust. Järgnevad Tartu mnt. ja enamvähem võrdse õnnetuste sagedusega Paldiski mnt. ja Pärnu mnt.

Tallinna-Harju Prefektuuri andmeil on olnud Tallinna õnnetusohlikemaiks kohiks 4 viimases majandusaastal:

Õnnetusjuhtumeid aastas:

	1937/38	1936/37	1935/36	1934/35
1. Vanaturukael, Vene ja Viru t. nurk . . .	6	11	4	5
2. Veneturg, eriti Viru ja Pärnu m. nurk	10	4	4	7
3. Pärnu mnt. ja S. Karja nurk . . .	6	—	3	5

	1937/38	1936/37	1935/36	1934/35
4. Narva m. ja Kreutzvaldi nurk	6	2	—	4
5. Vabadusväljak, eriti EKA maja juures ja Kaarli pst. algul . . .	3	—	7	—
6. Kentmani ja Sakala nurk	3	2	—	5
7. Narva mnt. ja U. Sadama ning raudtee ülesõidukoht . . .	1	2	—	5

Vaadeldes õnnetuste arvu üksikuil kuil, näeme neid toimuvat arvukaimalt suvehooajal — augustis, juunis ja mais. Eeskätt sõltub see liikluse suurimast elavusest, kaastegurina tuleb rõhutada kergemat väsimisvõimalust, mis tingitud suvisest kuumusest ja pikemast tööpäevast.

Öö-päeva kestel paiguneb enamik õnnetusi keskpäevaseile ja pärastlõunaseile tundidele (kella 12—17), s. o. ajale, mil liiklus on elavaim.

27% registreeritud õnnetusist olid üheainsa õnnetusosalise liiklejaga (libisemised, kraavisõidud, pealesõidud esemeile, sõidukist väljakukkumised jne.). Õnnetuses peasüüdlasina esinevad sagedaimalt sõiduaudod (33%), järgnevad veoaudod (23%) ja hobusõidukid (13%). Jalgajad olid peasüüdlaseks 11% juhtumel. Tuleb rõhutada, et jalgajate süü õnnetuste tekitamises on tagajärgedelt raskemate õnnetuste puhul suhteliselt palju suurem kui kergete puhul. Nii

langes raskesti vigastatuist 20% ja surmasaanuist isegi 32% ohvriks õnnetusil, kus peasüüdlastena esinesid jalgajad.

Ühe või teise mootorsõiduki eriliigi „õnnetusohhtlikkuse“ kindlakstegemiseks võrdleme tema esinemissagedust õnnetusosalisena seda liiki liikvel olevate sõidukite arvuga; selgub, et suhteliselt sagedaimalt esinevad õnnetusosalistena autotused (229 juhtumit 1000 kohta), järgnevad sõiduaudod (119‰) ja veoaudod (93‰).

Iseloomult pooled registreeritud õnnetusist olid liikuvate sõidukite kokkupõrked; pealesõite jalgajaile oli 16,0% üldarvust, — esemeile 12,3%, õnnetusi kokkupõrketa oli 16,5%. Vaadeldes ainult surma või kehavigastusega lõppenud õnnetusi, näeme, et sõidukite kokkupõrgete osatähtsus on siin väiksem kui õnnetuste koguarvus. Jalgajaile pealesõitudele langes ohvriks 58,1% surmasaanuist ja 34,0% raskesti vigastatuist; nende kõrval on vigastuste (vähem surma) tekitamiselt eriti ohtlikud mitmesugused õnnetused kokkupõrketa. Vastu esemeid sõitmisel kuuluvad tagajärgedelt kergemate hulka.

Üldiselt igal teisel õnnetusel sai kannatada inimesi: 5,8% tekitas surma, 43,6% — kehavigastuse.

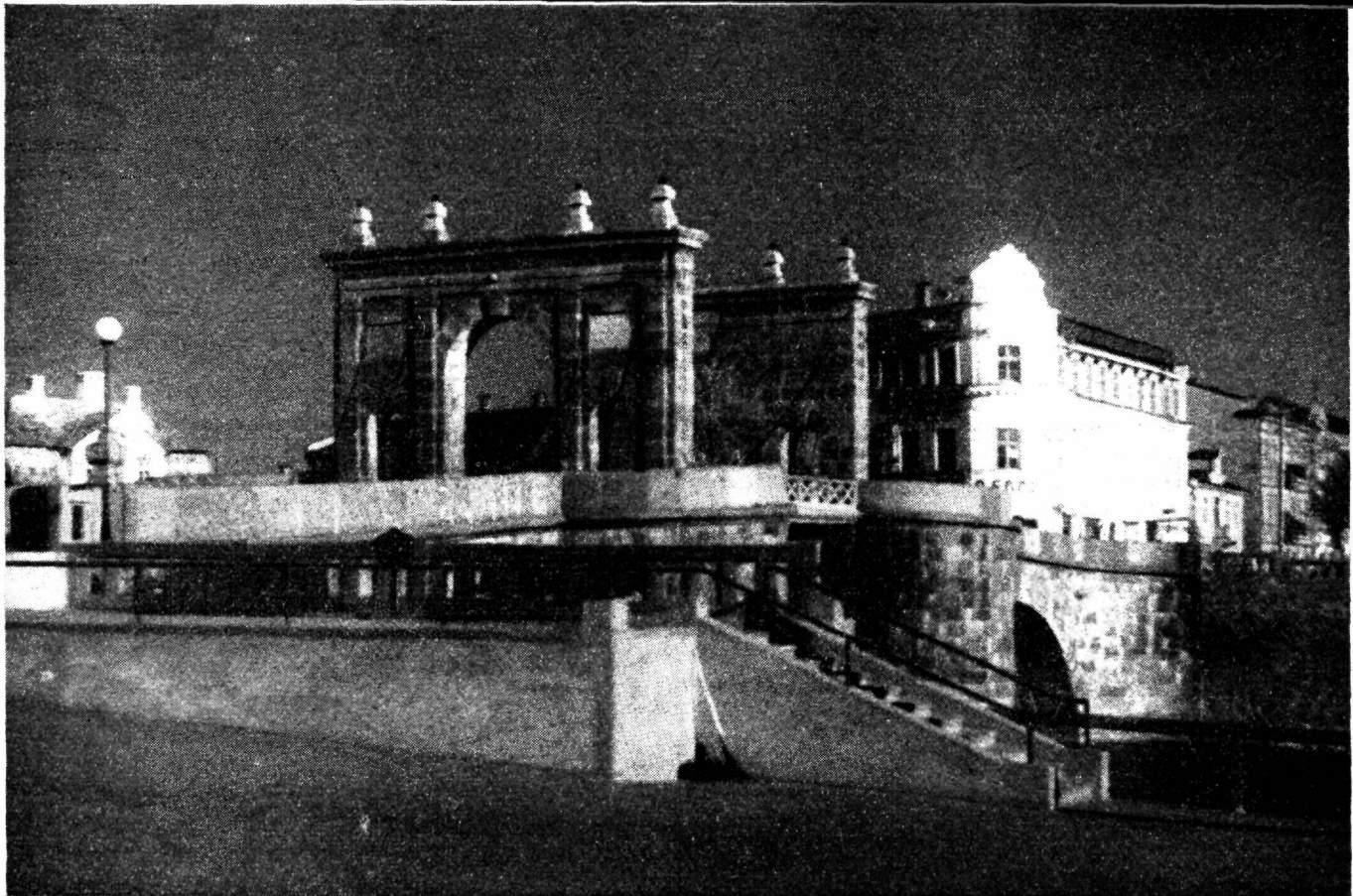
Kannatanute koguarv 300 koosneb 31 surmasaanust, 97 raskesti ja 172 kergesti vigastatust. Sagedamini on saanud kannatada jalgajad (37,0% kannatanute koguarvust), edasi reisirijad (22,0%), jalgratturid (13,4%) ja hobusõidukite juhid (13,0%). Jõuvankrite juhid saavad kannatada võrdlemisi väga harva.

Õnnetuse põhjuseks tervelt 70,5% juhtumel oli märgitud sõidukijuhist sõltuvad asjaolud. Neist esineb rohkemalt: ettevootamatus (33,7%), juhi purjusolek (9,9%), ülikiire sõit (7,0%), vilumatus (4,9%) ja sõitmine sõidutee vales poolel (4,7%). 10,9% õnnetusist oli tingitud jalgajate niivõi teistsugusest käitumisest; tähtsamaks siin on liikumine või seismine sõiduteel, omistamata küllaldast tähelepanu ümbritsevale liiklusele. Väljaspool inimest asuvaist põhjusist on tähtsamad: lõhkuv hobune (5,2%), sõiduki halb seisund (4,1%), libe sõidutee (3,5%), sõidutee halb seisund ja muud teetingimused (à 2,3%).

Üksikuist põhjusist evivad maal suurema osatähtsuse kui linnas: sõidukijuhil vilumatus, ülikiire sõit, sõitmine sõidutee vales poolel, sõiduki ja sõidutee halb seisund, eriti aga lõhkuv hobune.

Loojenev päike kuldab merd ja kõrkjaid

Vaade Kivisillale Tartus

Veel mõningaid huvitavaid tähelepanekuid: sõidukite kokkupõrkeist enam kui 90% sõltub sõidukijuhist; esemeile pealesõitude juures on juhi purjusoleku osatähtsus erakordselt suur (20,6%), ka sõiduki halva seisundi ja juhi vilumatuse kaal on siin kõrgem kui üldarvus; väliste tingimuste tähendus on suhteliselt suurim kokkupõrketeta õnnetuste juures.

Õnnetused inimestega raudteel.

Peale sõidukohtadel toimunud õnnetuste registreeriti 1937. a. veel 57 raudteeliiklusele eriomast õnnetust inimestega, neist 38 rongi alla jäämist, 11 tõuget rongilt, 6 liikuvale rongile peale- või mahahüppamist ja 2 rongilt kukkumist. Igal õnnetusjuhtumil esines 1 kannatanu, kes oli ka peasüüdlaseks õnnetuse tekkimises. 39 õnnetust lõppes ohvri surmaga, 11 raske ja 7 kerge kehavigastusega. Käesolevaist õnnetusist 23 leidis aset linnades, 34 maal. Õnnetusrikkasteks linnadeks olid Tallinn ja Nõmme, maadeks — Viru- ja Harjumaa.

Tänavliiklusõnnetuste puhul nägime õnnetusjuhtumite suurimat sagedust langevat suvekuile ja ööpäeva vältel keskpäevaseile tundidele. Siin on olukord teine: õnnetusrikkaim aastaag on

talv — detsember ja veebruar, järgnevad sügis-kuud — august, september ja oktoober; kõige rohkem õnnetusi toimub öhtul ja öhtupoole ööl, kella 18 ja 1 vahel, seega pimedal ajal.

Nende õnnetuste põhjuste hulgas seisab absoluutse ülekaaluga esikohal kannatanu purjusolek (56,1%, väljaspool linnu isegi 70,6%). Tähtsaimaist põhjustist olgu veel nimetatud ettevaaatamatu viibimine rööbasteel, liikuvale rongile peale- või mahahüppamine ja kannatanu defektiivsus.

POLITSEIAMETNIKE PUHKEKODUD

Narva-Jõesuus ootavad suvitajaid

Viiimased ettevalmistustööd suvitajate vastuvõtuks Politseiametnike Narva-Jõesuu puhkekodudes suvilate remonteerimise ja nende korramistamise alal on lõpule jõudnud ja puhkekodud on „lahinguvalmis“.

Suvitajatepere puhkeaja mugavuse ja nende suurearvuliseks mahutamiseks on jällegi jõutud suur samm edasi, võrreldes seda eelmise aastaga.

„JÕETARES“ on täiendatud vesivarustuse sisseseadet nii suures kui väikeses majas, on uuendatud põrandaid ja värskendatud seinu ning lagesid.

„PARGITARES“ parandati ja värviti katuseid, värskendati maja fassaadi ja sooritati vähemaid siseremonte.

„MERETARE“ suures majas võeti sisse vesivarustus, mis seal seni puudus. „Meretare“ väiksem süngevõitu maja, mis siiani oli tuntud suvitajateperes „Kolgata“ nime all, on nüüd täielikult ümber ehitatud nägusaks, mugavate omaette tubadega villaks. Sisse on viidud ka vesivarustus ja elekter. Hoovi tehti uus kaev, kus vesi on kristallselge ja hea maitsega senise kollasevärvilise, segase ja halvamaitselise vee asemele.

„RANNATARES“ ehitati teenijaskonnale eluruumid, nii et suvitajaskonna tarvitada olevate ruumide arv suurenes seega kahe-kolme toa võrra. Kavatsusel on ka sinna kaevata samasugune puhtaveekaev nagu see „Meretares“.

Sisustamist on täiendatud kõigis puhkekodudes mööbli juurdemuretsemisega, eriti aga vooditekkide ja lauapesu soetamisega. Kõigile suvitusevõõraile, ka lastele, on muretsetud vooditekid, nii et seda varustust pole ühelgi puhkusele sõitjal enam vaja kaasa vedada, vaid kaasa tuleb võtta ainult voodipesu ja käterätikuid.

Iga tare jaoks on muretsetud suvitajaile kasutamiseks kaks sõudepaati, milledega võib sooritada lõbusõite ja kalastamisretki nii merel kui jõel. Paadid on stabiilse ehitusega, millega ümbermineku oht on minimaalne. Paadid varustatakse korgist päästevöödega.

Iga tare spordihuvilasel on võimalus harras-

tada võrkpallimängu, sõudmist, kurnilöömist, kroketit jne. Vahete-vahel korraldatakse neis mängudes taredes vahelisi võistlusi omapäraseile auhindadele.

Lastele on muretsetud mitmesuguseid aja- viitemänge. Vajaduse ja soovi korral palgatakse ametisse lasteaednik, kes igapäev korraldab kõigi taredes lastele ühismänge ja hoolitseb nende lõbusa ajaveetmise eest, seega saaksid emad puhkust rahulikult veeta.

Kõigi taredes väikestele „patisakstele“ korraldatakse eelmise aasta eeskujul igal nädalal ühine jäätiseõhtu, kuhu neid oodatakse koos emadega.

Lastele kuni 10 aasta vanuseni on toitlustamine Keskkogu arvel täiesti tasuta, kuna vanemate laste pealt 11 kuni 15 aastani (inkl.) võetakse toitlustamise eest pool hindu. Toiduvalmistamine ja teenimine on kõigile täiesti tasuta, mis sünnib Keskkogu kulul, suvitajail tuleb vaid tasuda Puhkekodude vanemale ainult muretsetud toorainete eest makstud tegelik hind, mida igapäevale võimaldatakse kontrollida.

Keskkogu juhatus otsustas reguleerida suvitajate päevased toitlustamishinnad nii, et need oleksid enamvähem stabiilsed, vaatamata sellele, kas puhkusele olija kasutab puhkekodu kevadel, suvel või sügisel, kas toitlustatavaid on vähe või palju. Telefoni kasutamine kohalikeks kõnedeks on kõigile tasuta.

Määratud puhkekodusse asumisest tuleb suvitajal vaid teatada kas isiklikult või telefoni teel Puhkekodude vanemale või selle asetäitjale.

V. Tm.

Pealetung TÄNAVVÕITLUSES

Pealetungi eesmärgiks tänavvõitluses on kiirete ning otsustavate löökidega tabada vastast ja lüüa ta välja oma asukohtadest. Tihedast hoonestikust tingituna koostub lahingtegevus võitlusist üksikuil tänavail või platsel, kusjuures teotsevad üksused on üksteisest peaaegu isoleeritud.

Pealetungi ülesande täitmist ühel tänaval teostab normaalselt üks laskurühm. Eriti tähtsate ülesannete täitmise korral võib neid jõude suurendada kuni ühe laskurkompaniini, mis on kõvendatud raske-kuulipildujate, soomusautode, tankide, saatesuurtükkide ja pioneeridega.

Pealetung tänaval teostub järk-järguliste märkide vallutamiseks, milleks on pealetungi suunas asuvad platsid, risti läbistavad laiema tänavad, veekogude jooned, vastase poolt valmistatud kunstlikud takistused jne. Haaramise vältimiseks on tarvilik, et teatavas suunas mitmel tänaval teotsevate üksikute gruppide tegevus kooskõlastataks. Seda tagab tegevuse ühtlustamine märgist märgini ja tihe kontakt teotsevate üksuste vahel.

Tänavvõitluses nagu välilahinguski on pealetungija ülesandeks vastase üle eeskätt tuleülekaalu saada; on see saavutatud, teda viivitamatult rünnata. Rünnak ilma tuleettevalmistuseta ei anna enamikel juhtumel tagajärgi, kuna vastane asub kindlustatud hoones või tõkete taga ja selline rünnak võiks nõuda suuri ning asjatuid kaotusi.

Ühel tänaval pealetungiva laskurühma ees liigub 200—300 m kaugusel luurepiilkond. Tema järel hajutatult mõlemal pool tänaväärt liigub rühma peajõud. Kui rühmale on kaasa antud saatesuurtükk, siis veetakse see rühma järel. Suurtükk on laetud ja valmis tulistamiseks.

Hoonete vallutamist tänaval teostatakse kahesugusel viisil:

1. rünnakuga otse mööda tänavat ja
2. haaramisega hoovide ja aedade kaudu.

Rünnak otse mööda tänavat toimub soomusmasinate osavõtul ning suurtükile toetusel. Soomusautod ja tankid liiguvad ründava jalaväe ees, surudes maha vastase automaatrelvade tule ning murdes teed vastase poolt tänavale valmistatud kunstlikest tõkkeist. Saatesuurtükkide tuli suunatakse nende hoonete pihta, kus vastane avaldab erilist vastupanu. Automaatrelvad peavad oma tulega toetama edasiliikuvat jalaväge, kes, olles riiklikult varustatud käsigranaatidega, ründab vastase poolt okupeeritud

hooneid, heites akendest ja ustest sisse käsigranaate.

Rünnak otse mööda tänavat viib kiiresti sihile, kuid vastase visa vastupanu korral on see seotud suurte kaotustega.

Rünnaku teostamine haaramisega hoovide ja aedade kaudu on vähem ohvreid nõudev, kuid aegaviitev. Kui aiad puuduvad ja hoone asub hoones kinni, siis tuleb majast majja pääsemiseks murda teed läbi kiviseinte. Neil juhtumel peavad käepärast olema pioneertööriistad, nagu kang, kõblas, kirves, labidas jne. Sageli on lõhkeaine kasutamine ja pioneeride abi möödapääsematu. Läbimurded seintest on soovitatav teha maja ülemistel kordadel, siis on rünnatava hoone vallutamine hõlpsam.

Toetuspunktide ja kaitseks kindlustatud kivihoonete ründamine on raskeimaid ülesandeid tänavvõitluses. Kaalutlemata rünnak kompaktses massis ei anna siin tagajärgi, pigemini küll iga üksikvõitleja osavus ja julgus. Otsustavaks hetkeks hoone vallutamisel on üheaegne rünnak ustest, akendest ja muist avausist. Kui ründajad püüavad sisse murda vaid ühest käigust, võib kaitsja neid tagasi lüüa kõrge vaevaga. Kaitsja seisund on palju keerukam ja raskem, kui teda korraga rünnatakse igast küljest.

Hoone rünnakuks jaotab ründaja oma jõud väikestesse 3—5-mehelistesse gruppidesse. Iga grupp saab kindla ülesande, missugust käiku või avaut tema ründab. Kui vastane on asunud hoone kõrgematele kordadele, siis ei pääse temale tulega muidu ligi, kui ründaja võtab ta tule alla vastasmaja sama või kõrgema korra akendest. On sel viisil tuleettevalmistus teostatud ja vastane ustelt ja akendelt tagasi surutud, peab kohe järgnema hoogne rünnak käsigranaatide ohtral kasutamisel.

Kui rünnatavale majale lähenemist takistavad hoone väljaulatuvatele osadele, nagu rõdule, tornidele või keldriakende avausisse asetatud automaatrelvad, siis tuleb need enne rünnakut suurtüki või koondatud kuulipilduja tulega neutraliseerida. Lahtiste katete taha asetatud automaatrelvi on võimalik kahjutuks teha lennukelt allaheidetavate pommidega. Suurtükile või lennupommide tarvitusele võttes lahku kaitsja hoonest harilikult ilma jalaväe rünnakuta.

Kuid igal juhtumil, teostugu rünnak suurtükile toetusel või ilma, on tarvis rünnaku hetkeks saavutada vastase üle tuleülekaal. Selle saavutamist ei võimalda mitte üksinda relvade

suur arv, vaid enam tule osav ja otstarbekas kasutamine. Nooremate juhtide endaalgatus ja julgus omab siin määratu tähtsuse.

Ründajad, murdnud sisse hoonesse, liiguvad seal varjest varjeni, enne hüpet käsigranaadiga teed puhastades. Peale käsigranaadi on hoones võitlemiseks kasulikuks relvaks täak ja püstol.

Varu jätmise väljapoole hoonet on tarvilik, sest vastasel korral võiks vaenlane rünnata hoonesse sissetungijaid seljatagant.

Puhastanud vastasest hoone, lähenetakse järgmisele objektile. On kasulik uue objekti vallutamist teostada taanduva vastase kannul, et tal poleks aega korraldada segipaisatud osi ja organiseerida uut tulesüsteemi.

Teostub pealetung rööbiti mitmeid tänavaid mööda, siis tuleb kõigi tänavgruppide tegevus selliselt kooskõlastada, et see oleks suunatud ühise eesmärgi saavutamiseks.

Kahel ja kolmel lähestikku asuval tänaval suudab pealetungi edukalt läbi viia üks kõvendatud jalaväe kompanii. Laiem pealetungiriba nõuab tugevaid jõude. Arvestades meie suhteliselt väikesi linnu, suudab üks jalaväepataljon, mis kõvendatud soomusmasinate, saatesuurtükki-de, pioneeride ja sideosadega, täita tänavvõitluses kõige raskemaid pealetungi ülesandeid.

Ühe asula või linna ründamisel, mis okupeeritud vastase poolt, kerkib küsimus, kas vallutada teda otselöögiga või haaramisega.

Otselöök on õigustatud juhtumel:

1. kui suudetakse teostada ootamatu ja kiire löök;
2. kui asula ümbruse maastik on kinnine ja ei võimalda haaramist;
3. kui asula on liiga laiade piiridega.

Väikesi, kompaktsid asulaid tuleb vallutada alati haaramisega.

Otselöögi juures vallutatakse kõigepealt asula välisserv. See toimub tavaliselt suurtükitle

ja soomusmasinate toetusel, kusjuures suurtükile tuli kandub edasi järgmistele märkidele, kui jalavägi on jõudnud 200 m kauguseni rünnaku objektist.

Enne linnani jõudmist pataljon, kompanii hargneb, jätkates allüksustena liikumist kindlaksmääratud suunas, kusjuures esijärgus liiguvad üksused moodustavad võitlusgruppe ja teises järgus — varu.

Pealetungiva väesalga manööver peab olema lihtne. Pealöök tuleb suunata avaramat tänavat mööda ja tähtsamate objektide vastu. Kui väesalk teotseb kahes või rohkem iseseisvas osas, on kasulik pealetungi suunad või ribad määrata nii, et need vastase asetuses kokku jooksevad.

Kui mõne grupi pealetung ühel või mitmel tänaval on vastase poolt pandud seisma, siis ei tule püüda sealt kangekaelselt läbi murda otserünnakuga, mis nõuab ilmaaegu rohkem verd ja sageli ei vii sihile. Hoopis paremaid tagajärgi annab haaramine naabertänavat mööda või aedade ja hoovide kaudu.

Väesalgale kaasaantud kahurväge, arvatud välja saatesuurtükid, pole soovitatav tuua linna sisemusse, vaid neid tuleb asetada positsioonile linna servale.

Tuletoetuse võimaldamiseks suurtüki eelvaatlejad liiguvad ühes vastavate sidevahenditega väesalga esijärgu juures. Saatesuurtükki-deks on soovitatav määrata haubitsaid, sest nende tegevusse rakendamine mitmesuguseiks ülesandeks linna sisemuses on hõlpsam kui suurtükki-de kasutamine.

Väesalgale kaasaantud soomusjõude pole otstarbekohane jaotada allüksuste vahel, vaid neid on kasulikum jätta väesalga ülema käsutusse. See võimaldab vajaduse korral jalaväe edasilikumist abistada ühes või teises punktis ning likvideerida vastase ootamatuid väljaastumisi tiibadel ja seljataga.

Tugevate varude moodustamine on hädatarvilik. Varude edasitoimetamine mehaanilisil veokeil suurendab nende edasilikumise kiirust ja manöövri võimet.

Ro.

Eesti riigivõimude võitlusest riigivastaste elementidega Vabariigi iseseisvuse kestel

Asjaolu tõttu, et EKP-l puudus nüüd võimatus Eesti pinnal legaalseks teotsemiseks, muutis Kominterni Täidesaatva Komitee 1925. a. kommunistide tegevustaktikat Eestis. Loobuti püüdest luua suurearvulist kommunistlikku massi. Selle asemele püüti pisitasa õhutada elanike keskel üldrevolutsioonilist meeleolu ja rahulolematust kehtiva korra vastu. Pahempoolsete voolude kõvendamist legaalselt teotsevais sotsialistlikes organisatsioonides tunnustati väga tarvilikuks ja vastupidiselt endisele taktikale ei peetud enam otstarbekaks tõmmata ära neist organisatsioonest pahempoolset elementi, et rakendada seda otseselt kommunistlike ülesannete täitmisele. Põrandaaluste kommunistlike tegelaste arvu suurendamist ei taotletud, kuna kardeti, et see oleks viinud ühel või teisel viisil *saorganisatsioonid sissekukkumisele*.

Kominterni Täidesaatva Komitee presiidium leidis selle olevat ebanormaalse, et paljud eesti kommunistid, kes seisid nõukogude teenistuses kindlail ametikohil, võtsid osa ka kõigest Kominterni Eesti sektsiooni küsimuste otsustamisest täieõiguselise sektsiooni liikmeina ja esinesid mitmesuguste hüvituseõuetega välismaise kommunistliku liikumise tegelastena. Selliseile kommunistidele tehti korraldus valida — kas pühendada endid ühele või jälle teisele tegevusele. Seejuures nõuti neilt, kes otsustasid tööle asuda Kominterni alal, kõige suuremat aktiivsust Eestis põranda all töötamises ja sellest tegevusest mitteloobumist. Teistelt võeti täielikult ära hääleõigus rääkida kaasa Kominterni Eesti sektsioonis. Oletati, et tähendatud kord loob suurima konspiratiivsuse töötamises ja võimaldab varustada iga aktiivset kommunistl. tegelast suurimate ressursidega, mis seniajani olevat eba-produktiivselt kulutatud.

Kominterni sihtide saavutamiseks Balti riiges hakati Leningradis erikursusil ette valmistama kommunistlikke tegelasi, kes pärast kursuste lõpetamist saadeti üheks nädalaks praktikale vastavasse riiki. Praktikandid jagunesid agitaatoreiks, luureagentideks ja instruktoreiks. Pärast praktikaäega pidid praktikandid tagasi ilmuma, et saada uusi ülesandeid samal kohal

töötamiseks — nüüd juba täieõiguselise kommunistliku rajooniorganisaatorina.

Kommunistlikele tegelasile Eestis tehti 1925. a. Kominterni Eesti sektsiooni poolt ülesandeks sobitada tutvusi väeosis, eriti rivi alal teenivate allohvitseridega, misjuures selgitada välja iga allohvitseri iseloom ja nõrgad küljed, näiteks alkoholi, naiste, hasartmängude jne. suhtes; selliste nõrkustega allohvitseridele tuli korraldada joominguid ja lõbusaid mänguid, vastavalt nende kalduvusile, kus ka lõbus naispere ei tohtinud puududa; nõndaviisi kavatseti soetada sõjaväe-üksusis usaldusväärseid isikuid, kes vajaduse hetkel oleksid hakanud väeosis teostama kommunistlike organisaatorite poolt määratud ülesandeid.

Need korraldused ja ettevalmistused olid kõik tehtud eeldusega, et 1925. a. teha uus katse Eestis vägivaldse, sõjariistus kommunistliku riigipöörde toimepanemiseks. Selle ürituse teostamise ajaks oli märgitud juuli- või augustikuu, sest siis pidi suurem osa sõjaväge olema linnadest väljas laagreis ja Valitsuse ning Riigikogu liikmed, samuti ka teised kaitsekorraldusse kuuluvad isikud suvepuhkusel, missugune asjaolu pidi oletuste kohaselt vastupanu märksa nõrgendama ja pakkuma eeldusi võiduks.

Riigivõimude valvsus ja energiline vastuaktioon tõmbasid kriipsu peale kõigile eelkirjelatud enamlaste ettevalmistusile ja plaanidele.

Politiilise politsei ametkonna suurimaks tegevuseks 1925. a. oli 1. detsembri mässumeeste ja „ühise väerinna“ tegelaste tabamine, nende süütegude selgitamine ja kohtu alla andmine.

Tabatud ja kohtu alla antud riigivastaste tegelaste süütegude arutamiseks peeti sõjaringkonnakohtus 1925. a. kestel 61 protsessi, kus mõisteti süüdi 146 isikut, kelledele määrati karistusi järgmiselt: surma — 3, eluaegsele sunnitööle — 1, 20 aastaks — 2, 15 aastaks — 3, 10 aastaks — 9, 4—8 aastani — 70 ja 2—5 aastani parandusmajja — 58 kohtualust, kuna mõned üksikud mõisteti kohtulikult õigeks süütoendite puudulikkuse tõttu.

10. juulil 1925. a. algas Tartus Sõjaringkonnakohtu väljasõiduistungil Hans Heidemann-

TÄPSUSRELVADE SIHTIMISVAHENDEIST

Tänu politsei juhtide innustavale kaasabile ja üldisele laskesporti levikule on laskmine teenistusosalase käsitluse kõrval leidnud politseis ka sportlikku harrastamist. Lühikese ajaga on see ala kujunenud politseiperes populaarseks ja tagajärjekaks spordialaks, nagu seda näitavad möödunud laskehooaja tulemused inglise klubidevahelise väikekal. matši puhul ja politseilaskurite poolt maailmameistervõistlusilt kaasa toodud auhinnad ja medalid.

Siinjuures tuleb arvestada, et politseilaskuri aeg teenistuse intensiivsuse tõttu on vägagi piiratud ja vajalik treening seetõttu tuleb sooritada puhkuseks määratud ajast. See kõik näitab kujukalt, et politseiperes leidub asjast huvitatuid, kes armastusest selle ala vastu on suutelised võitma igasuguseid raskusi.

Kevadise laskehooaja saabumisega tekkis nende ridade kirjutajal soov nooremaile politseilaskuritele appi tulla mõningate näpunäidetega sihtimisvahendite valikul.

Jälgides möödunud kevadel inglise klubidevahelise väikekal. matši puhul valikvõistlusiks Tallinna lähetatud laskureid nende töötamisvõtete sooritamisel ja sihtimisvahendite valikul, selgus mitmesuguseid puudusi, mis tingitud osalt kogemuste puudusest, osalt võõraste eeskujude ebaasjalikust matkimisest. Kõige rohkem tehti vigu, või õigem — talitati valesti — rõngaskirbu- ja diopteriava suuruse valikul. Siin ilmnes, et osa ühe piiriäärse provintsilinna laskureid jäljendas jonnakalt sama linna sõjaväeosa laskurühingu tunnustatud suurmeistri poolt tarvitava kirbuava mõõte, laskmata selgitada, et kirbuava suuruse pole milgi tingimusel kohaldatav igale silmale.

Aja ja „Politseilehe” ruumi kokkuhoiu mõttes käsitleme asja lühidalt, laskumata optikavalla peensusisse.

Kõigepealt olgu võetud teadmiseks vankumatu reeglina, nagu seitse kuldset sõna, et sihtimisvahendite avade suuruse valik on puhtai-

mal kujul individuaalne toiming. Ei saa siin olla mingit kopeerimist, väites, et maailmameister X tarvitab nii ja nii suure läbimõõduga rõngaskirpu, küllap see siis ongi see kõige parem kümnesilma kirp. Kahjuks pole see oletus paikapidav. Rõngaskirbu-, sama kui diopteriava suuruse valikul, ei saa aidata kaasa ka kõige suurem spets, sest silm, mis antud juhtumil eelistab teatavaid sihtimisvahendeid, pole edasiantav valiku puhuks spetsile. Katsetamiste ja pikaajalise praktika najal võib kogenud laskur nooremaid abistada vaid teatavate standardmõõtude kättenäitamisega. Tegelik valik ja silmale kohandamine peab tingimata toimuma laskuri enese poolt vastavalt silma eriomadusile ja vastavalt ilmastikule, millal laskmine sooritatakse.

Teatavasti väga paljud laskurid ei pööra mingit tähelepanu sihtimisvahendite ava suurusele vastavalt ilmastiku nõudeile. Kuigi selle küsimusega tegeldakse, siis peaaegu alati vales käsitluses. On leitud kord mingi sobiv ava suurus, siis kruvitakse see kirp ka alaliseks püssile ja kirutakse hiljem juhuslike nõrkade tagajärgede puhul padruneid ja püssi, arvestamata, et sihtimisvahendite ava suurus ei sobi antud ilmastikule.

Et käsitletava ala tuuma kätte saada, püüame kronoloogilises järjestuses analüüsida sportlikul laskmisel üldiselt tarvitatavate sihtimisvahendite avade läbilõike-mõõte, alates dioptersihikust. Nagu eelpool rõhutatud, tuleb ka siin kinni pidada individuaalsuse nõudest ja arvestada ühtlasi ka tarvitava laskeasendi iseloomu, kas hoitakse silm diopteri lähedal või kaugel.

Igal juhtumil standardmõõtudeks võiksid siin olla: 1—1,8 mm stiili puhul, kus silm hoitakse diopteri lähedal, ja 1,5—2 mm, kus silma asetus kaugemal. Üldreeglina tuleb diopteriava valikul pidada meeles arvestust: mida pimedam ilmastik, seda suurem, ja mida heledam — seda väiksem diopteriava.

Rõngaskirbu ava suurus meil praegu tarvitatava 50 meetri rahvusvahelise märklehe tarvis, mille märgimust algab neljandast ringist, ei võiks ka kõige teravamale silmale olla väiksem kui 3,9 mm, 85 sm pikkuse sihtjoone juures, ja sedagi kõige ideaalsema valgustuse puhul. Normaalne kirbuava suurus meie Arsenalil v/kal. täpsuspüssil kõigub, sõltuvalt valgustusoludest, 3,9—4,5 mm piirides. Siin peab eriliselt pidama meeles, et kirbuava suuruse valik, vastavalt valgustusoludele, tuleb teostada vastupidiselt

ni ja tema juhtimisel olnud põrandaaluse organisatsiooni liikmete süütegude arutamine, mis kestis 22. juulini. Kohtualuseid oli kokku 75 isikut. Kaebaluseile mõisteti järgmised karistused: Hans Heidemann — surma mahalaskmisega, eluaegsele sunnitööle — 2, 15 aastaks — 2, 10 aastaks — 14, 6—8 aastani — 27, 4—5 aastani — 2, 1—4 aastani parandusmajja — 21 ja 3 kuuks türmi — 1 isik, kuna 5 kohtualust mõisteti õigeks.

V. Tm.

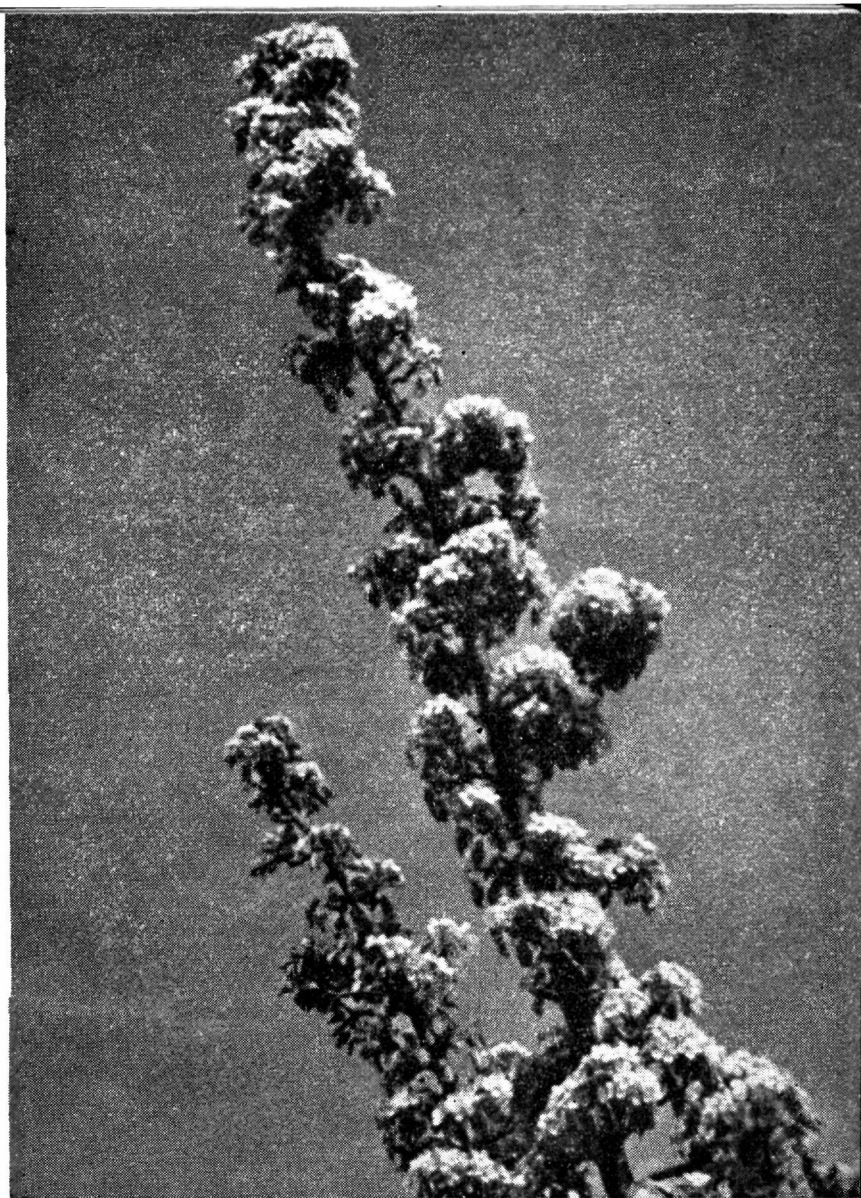
dioptersihiku ava suuruse valikule. Algajaile, ja isegi vist mõnelegi vanale laskurile tundub see väide esialgu võõrastavana, kuid katsetamistega jõuavad ka kahtlejad lõppeks veendumusele, et here valgustus vajab suuremat ja pilvine ilmastik väiksemat kirbuava.

Selle väite kinnituseks olgu toodud üks iseloomustav näide 1935. a. maailmameistervõistlusilt Roomas. Meie laskurid, olles harjunud koduseil radadel tarvitama teatavat, kindlakskujunenud kirbuava suurust, jäid ka Roomas, Itaalia lõõskava päikese all koduseile kogemusele truuks, vaatamata kehvadele tulemusile ja meeskonnajuhtide pealekäimisele. Ent ühel heal päeval, pärast lõunavaheaega sündis järsk pööre paremusele, tagajärjed hakkasid paranema. Ja mis selgus lõppeks? Ei muud midagi, kui meeskonnajuhid olid lasknud kaasasoleval Arsenali püssimeistril lõunavaheajal meeste püssidele salaja suuremad kirburõngad panna ja asi oligi lahendatud.

Nagu seniste tähelepanekute varal on võimalik olnud nentida, kaldub suurem osa, eriti nooremaid laskureid, pooldama võimalikult väiksemat kirbuava, arvates ekslikult, et see võimaldab täpsemat ja kergemat sihtimist. Peab ütleva, et see vaade on täiel määral vildak. Liiga kitsas valge vöö (riba) märgimusta ja kirbu vahel ei võimalda silmale küllalt hästi eraldada selle külgesid ja need kipuvad sulama kokku, tekitades vigu, mida laskur ei taju. Teiseks, ja see on kõige olulisem, just see valge vöö, mis tekib sihtimisel märgimusta ja kirbuava vahel, heidabki läbi diopteriava laskuri silma vajaliku valguse märgi nägemiseks ja täiesti selge ning vigadeta sümmeetrilise pildi saamiseks. Seepärast: mida väiksema avaga kirbu võtame, seda kitsam on valge vöö ümber märgimusta (nähtuna läbi diopteri), seda nõrgem valgusmulje, seda raskem töö silmale ja seda rohkem teeme vigu.

Toodud tõsiasjast väljudes ei või meie kalduda milgi tingimusel jällegi teise äärmusse, vaid peame katsetamiste varal eneste suhtes selgusele jõudma, millise suurusega kirbuava teatava ilmastiku puhul meile kõige paremini sobib. Sellest siis tuleb kaljukindlalt võistlusil kinni pidada, et ei oleks asjata närvitsemist.

Lõppeks olgu puudutatud paari sõnaga ka neid laskureid, kes mõne silmavea või harjumuse tõttu peavad kasutama tulpkirpu. Nende rahustuseks olgu öeldud, et sellega midagi pole katki. Tulpkirp ei ole sugugi vähem täpsem sihtimisvahend kui rõngaskirp, sest tagajärjed seda liiki kirbuga räägivad ise enese eest. Näiteks on soomlase S. O. Lindgreni lamadesasendi maailmarekord 300 meetrilt lastud tulpkirbuga, samuti kasutab tulpa meie tunnustatuim kaitseliidu laskur Endel Rikand. On veel terve rida maailmaklassi laskureid, kes kasutavad tulp-

Kevad puistab õisi...

kirpu püsti ja põlvelt asendist parema eduga kui rõngast, kuna väidavad et sellega olevat kergem tabada õiget päästmishetke. Igal juhutul on ka siin terve rida piasju, mille suhtes laskuril tuleb katsetega selgusele jõuda enne kui üle minna ühe või teise kirbuliigi kasutamisele. Üldiselt peavad aga tulpkirbu-mehed pidama meeles, et selle kirbuliigi tarvitamisel tuleb valida väiksema avaga diopter. Standardmööduks võiks siin olla 1—1,2 mm sõltuvalt jällegi laskuri stiilist ja ilmastikust.

Üldtingimuseks peab aga jääma, et täpsuselva sihtimisvahendid oleksid valitud kindla reeglina sellised, mis võimaldaksid võimalikult kergemat ja vaevatumat sihtimist võimalikult väiksemate vigadega. Rõngaskirbu puhul seltsib sellele nõudele veel sümmeetria nõue, sest ainult absoluutse sümmeetria juures on võimalik absoluutne täpsus.

J. P.

ROIMARI

päevik

Arvo Hannes

„Kuulge, lugege edasi,“ ütlesin rahutult.

Kriminalist pööras oma ebameeldiva pilgu uuesti päevikule ja jätkas üksluisel häälel:

„1. jaanuar. Uus aasta algas hästi, kesköö vaimustustormis tõstsin

õhku kolm preilikest, mulle jäi pihku üks käekell ja käsitasku. Proosit, Neujahr! Jõin klaasi veini nende auks...“

Ütlesin õiglases pahameeles:

„Kahjuks pole meil gentleman-vargaid nagu Wallace juttudes. Häbematusse suursaavutus! Tütartlapselt röövitud rahaga osta veini ja juua ohvri auks! Ma imetlen vaid, miks pole see mees veel vahistatud, miks hulgub ta vabalt ringi ja röövib me uuë-aasta rõõmu?“

„Oh, ta istub juba ammugi“, sõnas kriminalist. „Meie õnneks ta kaotas päeviku, nüüd ta kirjutab memuaare vanglas.“

Unistasin poolkõvasti:

„Ka mina tahaksin leida sarnase päeviku, et kaotada osagi kuritegevust maailmast. Õnneks on suurem hulk roimareist kirjamehed, jääb vaid loota, et nad on ka pisut hajameelsed ja jätavad oma käsikirjad minu teele. Tänaõnne päevast pööran tähelepanu igale paberitükile, mis lebab tänaval või lendleb tuules...“

„Õnn kaasa!“, soovis tuttav kriminalist ja naeratas irooniliselt. Ta oli liialt üleolev, see vihastas mind ja innustas näitama oma võimeid.

Valvasin raudteejaamades, tuhnisin tänavarentsleis, paberikorvides ja parkides, kuni saavutasin väärtusliku dokumendi. See koosnes vaid ühest lehest, mis rebitud roimari märkmikust ja tuule lahkel abil kantud põõsasse Kadrioru linnapoolsel serval. Tuhmunud kiri närusel paberil sundis mind kahvatuma, hüppasin taksiautosse ja kihutasin kriminalisti juurde.

Tuttav muutus tõsiseks, silus paberi laual ja luges:

„25. märts. Raske päev. Sõitsin trammil kella kuuest hommikul kuni kella neljani pärast lõunat. Ja mis ma sain — kaks närust krooni. Ebatastuv töö, pean vist proovima mõnda uut ala.“

„30. märts. Erakordne saak! Kella kahesteistkümneks olin kogunud juba ühe hõbenupuga kepi, rahatasku seitsme krooniga, nahkkindad, kohvri siidpesuga ja ühe nikeldatud riistapuu, mis meenutab arstinuga. Mida kõike inimesed kaasas ei kannu ja seejuures on nad nii muretud!“

„1. aprill. Närvesööv päev, aina peatati igal sammul. Kui võiksin vilistada kõigile ja lihtsalt külma näoga rühkida mööda. Kuid see on võimatu, pean alistuma nende soovile, kui ei soovi kanda tagajärgi. Oh, vilets elu!“

Mõrvar Kainist alates on maailm arenenud otse tundmatuseeni. Retsidivistide hingeelu on peenenenud, muutunud keerukamaks. Tehingute suurenemisega kerkivad esile sala-päevikud, kuhu roimar raamatupidaja asjalikkusega märgib iga mahalöödud mehe ja varastatud vihmavarju. Sellised päevikud on väga praktilised, eriti siis, kui need satuvad kriminalistide näppu. Aastatevanused roimad lahenevad hetkeliselt ja kurjategijail pole tarvidust oma südametunnistust valedega koormata kohtulaua ees.

Tuttav kriminalist näitas mulle teisikut ühest roimari päevikust. Esimesel leheküljel seisis:

„7. detsember. Keskmine päev. Esimene töö hästi õnnestunud, teine — nurjus, kolmas — rahuldav. Saak: Õlimaal „Kolgata“, äratuskell, rahatasku 20 krooniga, kantud ülikond.

P. S. Äratuskell kohvris on ohtlikum kui madu põues. Ta hakkas helisema tänaval keset rahvaliidlemist. Sain närvivapustuse ehmatusest.“

Teine lehekülj teatas lühidalt:

„10. detsember. Täna sõitsin kella seitsmest hommikul kuni kella üheteistkümmeni linna trammil. Neetud rahvas on nii väiklaselt tähelepanelik...“

Kriminalist pilgutas silma ja küsis:

„Kas arvate, et ta tegi lõbusõitu? Nautis läbi akna pealinna panoraami? Heast südamest täitis linna kassat, mis?“

„Ma pole kuigi peen psühholoog,“ vastasin aeglaselt. „Usun siiski — see oli kriminaalne trammisõit. Ta lihtsalt luuras juhust toppida kätt võõrasse taskusse, või haarata kaenlasse kaaskodaniku portfelli. See oli temast igatahes ebaaus võte.“

„Ebaaus?“, naeris kriminalist. „Kas tunnete meetodit, kuidas ausal teel võite üle lüüa võõra vesti küljest uuri. Siis oleks kriminaalpolitsei üleliigne asutus. Kuulake, kuidas jätkub päevik:“

„13. detsember. Õnnetu kuupäev. Täna kinni peetud kolm korda, igakord suutsin end välja rääkida. Lõpp hea — kõik hea! Pargipingil tukkiva onkli peost leidsin mahuka hõbeportsigari.“

Kriminalist pilgutas uuesti silma, tähendades:

„Leidis portsigari, kas pole küllalt vooruslik väljendus?“

„Varastas“, tähendasin teravalt. „Olen elus leidnud mõndagi, koguni sõrmuseid puhtast kullast, kuid mitte kunagi teise mehe sõrmest...“

„Leidsite kuldsõrmuseid?“, küsis kriminalist huviga. „Kas viisite leiubüroosse?“

„6. aprill. Täna leidsin vääriskiviga sõrmuse, pole sarnast varem pihku sattunud. Kindlasti on see väga hinnaline. Huvitav, kui palju mulle selle eest pakutakse.“

„10. aprill. Tegin seadusevastase teo: Sarika tänava nurgal lasksin maha viis koolilast. Õnneks mu süütegu ei märgatud. Või siiski? Muide — need olid armsad lapsed, üks omas taevasinised silmad. Mul hakkas neist hale...“

„11. aprill. Piinlen kahtluste vahel. Aiman, mind pandi siiski tähele. Homme selgub kõik... Askeldust on palju, täna vahetasin korteri, kolisin Tümina tänavale nr. 13. See on minu õnnumber.“ See oli viimne lause saatustlikul lehel. Kriminalist pomises hajameelselt:

„Tema õnnumber... Hüva, hüva... Kuidas kellelgi...“

„Seekord kujuneb tollest õnnetusenumbrist“, hüüdsin võidurõõmsalt. „Tabame oma soojust peast massimõrvari, kivisüdamega lastetapja!“

„Hästi, me selgitame selle asja,“ lausus tuttav kriminalist erilise vaimustusega. Ma uskusin taipavat ta tusa põhjust. Sõnasin tagasihoidlikult:

„Muidugi ei soovi ma oma nime segada asjasse, kogu see avastuse au jäägu teile. Mulle piisab vaid rahuldustundest, et humaansuse nimel olen hävitanud kurjuse rakukese, külmalt kaalutleva kahjuri. Mitte sõnagi minust reportereile! Mõistate?“

„Tulge homme samal ajal,“ ütles kriminalist teatud määral irooniliselt. Ma lahkusin ja põledes ärevusest veetsin öö.

Teisel päeval astudes üle kriminalisti uksele, kohmetusin. Toas istus nukker naisolend.

„Vabandage, teil on külaline, tulen teine kord“, pomisesin.

Tuttav hoidis mind tagasi ja kähises mulle kõrva:

„Ärge ehmuge, tema ongi see mõrvar.“

Võpatasin siiski ja mõõtsin roimariit ausa inimese põlgava pilguga. Ja naine vaatas mind trotsivalt oma niiskete silmadega. Kriminalist lausus mahedalt:

„Esitan teile uuesti mõned küsimused, et tolele

härrale siin selgitada mõndki juhtunust. Miks sõitsite trammil 25. märtsil kella kuuest hommikul kuni kella neljani pärast lõunat?“

„Olen konduktor linna trammil. Ebatasuv töö. Ja mis on tasuks — kaks närust krooni päevas!“

„Kuid 30. märtsil olete teeninud hiilgavalt. Süütuult reisijailt löite üle hõbenupuga kepi, kohvri siidpesuga jne.“

„Üle löönud!“, vihastus naiskonduktor. „See on haavamine! Kõik esemed, mis leian trammist, annan üle leiubüroole, vaevalt keegi maksab leiu-tasu. Ainult vääriskiviga sõrmuse eest pakkus nahkadesse maetud daam mulle 50 senti. Hülgasin uhkelt ta almuse.“

„Aga miks teid seirati? Peatati igal sammul?“

„Jumaluke, mitte just täht-tähelt igal sammul, vaid igal peatusel nõudmise järgi. Oleksin neid ignoreerinud — oleksin lennanud kohalt.“

„Täna teid“, kummardus kriminalist. „Nüüd veel viimane küsimus: Miks toimisite seadusevastasel ja Sarika tänava nurgal lasksite maha viis koolilast?“

„Nad palusid nii väga“, vastas konduktor tasa. „Nad olid hilinenud kooli ja üks neist omas sinised silmad. Need silmad sundisid mind, haarasin kellanööri ja me peatusime Sarika tänava nurgal, kuigi siin pole nähtud ette seisakut. Lasksin lapsed maha, siit oli neil palju otsem kooli minna. Mitu päeva piinlesin, kuid õnneks pole tehtud järelust mu süüteost...“

Kriminalist lausus galantselt:

„Loodan, et te süütegu jääbki avastamata, see oli humaansuse huvides. Ja andestage sellele härrale ta ekslik arvamus.“

Naine noogutas lahkelt. Uksel ta peatus hetkeks ja piidles mind uurivalt üle öla. Pole kunagi näinud ausamaid silmi.

Kartusest kohata neid silmi, pole ma kaua sõitnud trammil.

Tuttav kriminalist käib mu kannul ja pärib lakamatult, kuhu ma olevat peitnud kunagi leitud kuldsõrmused. Ma vaikin kahvatuna. Aga tema ei tüdi ja loodab avastada minu päeviku.

Sing-Sing

AMEERIKA MUSTERVANGLA

Kannatanud aastate viisi arvutute gangsterjõukude terrori all, leiab Ameerika tänapäeval, et sotsiaalset ühiskonda tuleb kaitseda ebasotsiaalsete olluste vastu kõigi võimalike vahenditega. Energiliselt surub Ameerika eripolitsei, n. n. G-meeste korpus, roimareile peale. Karistusi

kõvendatakse alatasa ja Alcatrazi saarevanglas, San-Francisco lahes, koheldakse Ameerika suuri-maid roimareid nii, nagu nad on seda teeninud.

Kuna paljud teised Ameerika karistusasutused järgnevad Alcatrazi eeskujule, tarvitab Euroopale tuntuim Ühendriikide vangla Sing-Sing —

New Yorgi osariigis — sellist karistusviisi, mida arvustavate ameeriklaste poolt sageli võrreldakse eluga sanatooriumis. Siin maitsevad roimariid mõnusat puhkust pärast julmi röövretki ja lahinguid kuulipildujatega. Piduroogadega ja spordiga, õppetundidega ja kontsertidega, teatriga ja raadioga harjutatakse siin kinni peetavaid korrapärastele eluviisidele. Ning Ameerika avalik arvamus seab küsimuse: kas Sing-Sing on üldse veel mingi vangla?

Seda ei näi kinnitavat kõigepealt juba asutuse toreduslik asukoht, Hudsoni jõe ülemjooksul, ümbritsetud ilusatest metsadest. Sellele orule, mida sageli võrreldakse Rheini oruga, vahivad karistuslused oma moodseist, hoolega korrahoitavaist kongest. Vanglahoone nr. 5, otse Hudsoni kaldal, on vist küll kõige piltlikumaks väljenduseks Sing-Singis valitsevast mugavusest. Ja idülliline nagu on maastik, on ka seal vaba aja kasutamine. Ühes uues kolmekordses hoones saavad Sing-Singi elanikud õpetust autoparanduse, elektrotehnika ja trükitöö alal. Andekamad külastavad high-school'i, kus õpetatakse võõrkeeli, tehnikat ja matemaatikat ning igal aastal informeeritakse vastava aruandega avalikkust pedagoogilisist saavutustest Sing-Singis. Peale selle on vangidel oma sanatoorium, siis recreation building — maja, kus pakutakse muusikat, ka ei puudu söögisaal, raamatukogu ja võimla. Siin harjutab vangidest koosnev orkester mitte-vangi juhatusel end kontsertide vastu. Nad võivad võimelda, lugeda. Isegi loomasõprade eest on hoolitsetud. Vangid kasvatavad kanaarialinde, papagoisid, tuvisid, mere-sigu, lambaid ja rebaseid — meelsamini küll kalkuneid, ameerika jõulutoitu, mis muidugi ka Sing-Singis ei tohi puududa.

„Suurpäevad“ on vangidel sügiskuil, suurte jalgpallivõistluste hooajal. Nädalate viisi harjutatakse vangla meeskonda kokkumänguks ning ühel õhtupoolikul võistleb ta vangla hoo-vil väljast tulnud meeskonnaga, olgu see siis politsei, mereväe või New Yorgi atleetklubi meeskond. Ja vangid pole sugugi halvad jalgpallimängijad! Küllaltki sageli toovad lehed sõnumeid nende edust. Tribüünidel, ringi ümber mänguväljaku, istub 2400 vangi, noored ja vanad, hallpäised ja piimahabemed, sellised, kes siin on olnud oma pool eluaega, kui ka need, kes siin on veetnud alles paar kuud. Suitsetades, naerdes ja klatšides istuvad nad üksteise kõrval ning ergutavad mürisevate hüüetega oma meeskonda. See on väga kirju pere, kus esitatud peaaegu kõik rahvused. Kuid ei mingeid paljaks põetud päid, ei mingeid triibulisi riideid, mis reedaksid neis vange. Praegu on nad vaid jalgpallivõistluse pealtvaatajad. Ja ülal, vangidest eraldatult, istub väljast tulnud publik: mehed, poisid, tüdrukud, nagu iga jalgpallimatši

ajal Ameerikas. Kõik nad jälgivad suure hüvi-ga all hoovis toimuva võistluse käiku.

Ka pesapalli mängivad vangid: Sing-Sing Tuckertoni vastu, Sing-Sing White-Plains'i vastu. Ajalehed toovad arvustavaid mängukirjeldusi tabelitega, mis näitavad mängu käiku mõlemal poolajal ning tunnustavad üksmeelselt: Sing-Sing on märkimisväärne meeskond. Või jälle Sing-Sing korraldab oma „field day“, oma kergetõustikupäeva takistus- ja teatejooksuga, ketta ja vasaraheitmisega. Vanglaelanikel on jõudu kontides! Pole sugugi lihtne nendega toime tulla. Ja tõmbenumbriks pealtvaatajatele on võidujooks „old-timers“ — jooks vangla vanade veteranide vahel. Sellest võidujooksust tohivad osa võtta vaid need vangid, kes vähemalt 10 aastat on siin eeskujulikult mööda saatnud. See-ga väga „rasked“ poisid, täna aga on nad päevakangelased.

On spordihooaeg läbi, tuleb Sing-Singis teine meelelahutus: vangid teevad teatrit: „Sing-Sing Follies“. Nad esinevad hispaania senjoritadena, laulavad, tantsivad, naeravad ning jutustavad nalju või kannavad ette stseeni mõnest detektiiv-draamast, esinedes politseinikena ja roimareina oma roimareist publiku ees ning kutsuvad väljast tulnud publikugi seas esile kiiduavaldus-torme hea mänguga. 150 meest on selle lavastuse juures tegevad ja 6 öhtu kestel nädalas jooksevad üle lava õige mitmekesised kujud, olgu need siis mõrvarid, vargad, sisse-murdjad, gangsterid või kelmid. Õelge veel, et Sing-Sing pole „inimlikum“ vangla maailmas!

Kunagi varemalt oli asi sootuks teissugune. Sel ajal oli Sing-Singil Ühendriikide kõige hirmsama vangla kuulsus. Ja sellest polegi kaua tagasi. Sajandite vahetusel muutus avalik arvamus ja Sing-Singi trahviviisid muutusid äkitselt vastupidiseiks.

Kujutelma sellest vanast Sing-Singist saavad vangid siis, kui pärast etenduse lõppu kolmandik-neist viiakse vanasse majadeblokki, kus asuvad magamisruumid. Seal on Sing-Singi mugavusil lõpp. Vana majadeblokk on pärit veel 1825. a. ning mängis oma suurimat osa siis, kui vange koheldi piitsaga, kui ülevaataja võis vangi sur-nuks peksta või lihtsalt maha lasta, kui viimane ei täitnud tema käsku.

On veel teine mälestusmärk, eraldi seisev „surmamaja“, kus mõnikord kuni 20 vangi ootab elektritooli. Seal nad istuvad nädalate, sa-geli kuude viisi, kuni kõik edasikaebuse võimalused on kasutatud ning kuberner armuandmis-palve on jätnud tagajärjeta. Siis teostatakse hukkamine samasuguse raudse, külma rutiiniga, nagu süstitakse „inimlikkust“ teisel poolel. Sel-lest peale, kui ehitati esimene elektritool, on üle 400 vaese patuse pidanud lunastama sellel oma pattusid.

KURJATEGIJATE TÜÜPE

K. Pärtmaa

Raske roim

Alutaguse ringkonnas 1920—1923. a. kestel toimepandud röövmõrvade seerias moodustab ettekavatsetuse ja täideviimise poolest erandi talupidaja Jaan Kärneri tapmine. Sagedased tapmised ja röövimised sundisid Alutaguse elanikke enne puhkamaheitmist uksi hoolsasti sulgema, et sissetungijaid eemale peletada ja tarbekorral vas-

Rõhutatud meeleolu valitseb vanglas, kui lähenevad hukkamispäevad. Mõnikord kuhjub viis-kuus hukkamist ühele õhtule. Hukkamisel peab vangla direktor isiklikult juures olema. Kuid seadus nõuab, et ka „vabad kodanikud“ manukatena selle juures viibiksid. Ja kui vaid teatavaks saab, et jälle 20 meest Sing-Singis ootab oma elu lõppu, tuleb tuhandete kaupa manukaspakkumisi.

Kindlaksmääratud õhtul kogunevad väljavalitud manukad direktori kabinetis. Siin otsitakse nad põhjalikult läbi, kas neil pole kaasas nuge, revolvreid, käsigranaate või fotoaparaate, sest hukkamisi ei tohi pildistada. Märkamatu peavad nad veel mööduma ühest väikesest seadist, mis omapärasel viisil kindlaks teeb, kas vahet läbiotsimisel mingi relv ei jäänud tähele panemata.

Väljas kõvendatakse seks puhuks valvet. Patrullid liiguvad vahetpidamatult, tornides asuvad valvurid ülesseatud kuulipildujatega ja pilsargaasi pommidega. Vangid peavad minema tavalisest varem oma kambreisse. Hirnu ja õuduse salapärase värin valitseb vangla õhkkonnas.

Hommikuhämaruses avanevad rasked väravad, kuus musta autot lihtsate puusärkidega lahkuvad Sing-Singist teadmata suunas. Ja pikemat aega rõhub must vari muide nii rõõmsat Sing-Singi.

H. N.

tupanu avaldada. Seda tegi ka Viru-Maidla vallas, Soonurme külas 64-aastane talupidaja Jaan Kärner, kes aasta eest oli matnud oma naise ja nüüd pidas talu oma 24-aastase tütre Elviinega. Vanem tütar Emilie oli juba aastate eest abiellunud Püssi vallas elutseva Kristjan Tetlausiga ja elas oma mehe talus Püssi vallas. Pidades ennast ja oma vara tugevate uste ja lukkude taga, Jaan Kärner ei aimanudki, et just nende uste ja lukkude taga sepitseti plaane, kuidas teda ennast kõrvaldada elavate hulgast. See kavatsus viidi täide õnnetusjuhtumi ettekäändega, kuid kriminaalpolitsei paljastas selle „õnnetusjuhtumi“ ja kõik selle teo toimijad said teenitud karistuse.

11. märtsil 1921. a. teatati Rakvere kriminaalpolitseile, et Soonurme külas elutsev Jaan Kärner on leitud oma talu rehealuselt surnuna ning koduste seletuste järele on ta kukkunud alla rehealuse lakast nii õnnetult, et purustanud oma pea vastu vankrilauda ja sattunud ühtlasi ka vankril oleva heinahangu harude otsa, mis läbistanud kaela. Esialgne teadaanne laskis oletada, ei siin on tegemist õnnetusjuhtumiga. Teisel arvamusel oli toleaeagne Rakvere Kriminaalpolitsei ülem Loovere (Sernov), kes viivitamata ametnikega kohale ilmus. Kuna tol ajal parimaks liiklusvahendiks oli küüthobune logiseva vankriga ning puudus ka telefon vajalike korralduste sooritamiseks, oli kohale saabumisel J. Kärneri laip sündmuskohalt teisale viidud ja sündmuse asukoht muudetud. Surnud J. Kärneri tütre Elviine seletuse järgi läinud isa hommikul kella 5 paiku rehe alla, et lakast loomadele toitu tuua. Kui ta pool tundi hiljem rehe alla läinud, leidnud isa lakasuu alt surnuna, kaelas heinahangu haru. Tütre seletuse järgi võis isa ainult kukkumise tagajärjel surmavalt vigastuda, sest ka redel olnud maha libisenud ning lakasuu all asunud vanker, millel vedelenud

heinahang. Sedasama tõendasid ka kolm vene- last — metsatöölisi, kes mõne aja eest olid asu- nud korterisse J. Kärneri tallu ja keda tunti korralike inimestena.

Kuigi nende seletused paistsid esialgu tõe- näolisina, ei leppinud kriminalistid sellega, vaid asusid asja lähemalt vaatlema. Selgus, et vank- ri küljes ei leidunud mingeid veremärke, mis sin- na vastu kukkumisel oleksid pidanud tekkima; ka paistis kahtlasena kaks haava laiba peas, mis meenutasid nüri esemega löömist, aga mitte kukkumise tunnuseid. Sedasama kinnitas ka kohale kutsutud arst, kes leidis veel, et hangu- haru haav kaela on tekitatud pärast surma. See- ga oli tehtud kindlaks, et tegemist on mitte õnnetusjuhtumiga, vaid mõrvaga, ning sellest oli teadlik tapetu tütar Elviine.

Ülekuulamiste ja andmete kogumisega selgus, et J. Kärner oli kavatsenud teist korda abiellu- da. Selle vastu seisnud mõlemad tütre ja väi- mees, kes kartnud, et abiellumisel isa võiks talu vara kirjutada oma naise nimele. Selle üle ol- nud neil isaga tõsiseid kõnelusi, kuid isa jäanud oma otsuse juurde kindlaks ja 9. märtsi õhtul käinud kosjaviinaga oma tulevase pool. Tapetu tütre ja väimees eraldati kohe juurdluse algul; vaatamata nende salgamisele, seletas lõppeks Emilie Tetlaus, et öösel vastu 10. märtsit käinud öde Elviine tema juures ja rääkinud, et venela- sed olevat tapnud isa. Pärast seda lahkunud kohe öde Elviine ja hommikul teatanud polit- seile, et isa õnnetusjuhtumi läbi on saanud surma.

Et siin salgamine oli asjatu, võttis hiljem Elviine Kärner õigeks oma süüteo, seletades, et isa abiellumise kavatsusest kuulda saades, palu- nud ta ühes õe ja õemehega isa, et viimane ei astuks seda sammu. Kuna isa oli jäanud kind- laks oma kavatsusele ja lubanud ka varaga talitada oma äranägemisel, tekkinud neil ka- vatsus kõrvaldada isa, et seega säilitada talu ja vara. Selle plaani teostamiseks hakanud Elviine sõbrustama nende majas ajutiselt korteris viibiva metsatöölise Vassili Petrov'iga, 25 aastat vana, kellega soetanud lähema vahekorra ja lõppeks pühendanud teda oma kavatsusesse, lu- bades temaga abielluda selle kava teostu- misel. Kodutu venelane leidis, et taluperemeheks saamine on soodus, nõustus peretütre ettepane- kuga ja ühisel nõupidamisel otsustati vanamees kõrvaldada ja teeselda õnnetusjuhtumit. Sellest olnud teadlik ka teine öde Emilie oma mehega, kuna V. Petrovi korteri- ja töökaaslased jäetud asjast välja.

Selle kavatsuse teostamiseks oli läinud Vassili Petrov hommikul vara rehealuse lakka, võtnud kirve kaasa ning jäanud sinna ootama pere- meest, kes harilikult igal hommikul käinud la- kast loomatoitu toomas. Varsti ilmunudki rede-

lit mööda lakasuu poole peremees, kellele varit- seja löi kirvesilmaga hoobi pähe. Häält tege- mata kukkunud löödu alla rehealuse põrandale, kuhu jäanud lamama. Seejärele tulnud lakast alla ka lööja Petrov, kes tõmmanud redeli alla ja nihutanud vankri lähemale, andes seega pildi, et peremees redeli libisemise tõttu kukkus vas- tu vankrit ja purustas pea. Kuna peremees veel maas korisenud, löönud Petrov temale veel kir- vesilmaga hoobi pähe ja hanguharu kaela; see- järele läinud ta tuppa, kus Elviinele teatanud oma „töö tulemusest”. Pärast seda läinud Elviine omakorda rehe alla ja nähes, et isa on sur- nud, läinud kohe õele sellest teatama, kust ta- gasi tulles äratanud teised venelased, ka Petro- vi, kellele teatanud „õnnetusest”.

Sõjaringkonnakohus karistas V. Petrovi sur- manuhtlusega ja Elviine Kärneri eluaegse sun- nitööga. V. Petrovi karistuse muutis Vabariigi Valitsus hiljem eluaegseks sunnitööks.

Narva Politseiametnike Kogu tegevusest 1937. a.

Aasta jooksul on peetud 3 üld-, 18 juhatuse ja 3 revisjonikomisjoni koosolekut.

Üldtegevuse alal on Kogu tegevus olnud väga mitmekülgne. On püütud tõsta liikmeskonna teadmisi ja oskusi igal alal, samuti on pakutud neile mitmesuguseid meelelahutusi.

Ametnike keeleoskuse tõstmiseks korraldati pikemaajaline eesti keele kursus ja lühemaaja- line vene keele kursus.

Kutsuti ellu laulukoor ja korraldati sellele lauluharjutusi. Koor esines aasta jooksul kahel korral omavahelistel koosviibimistel.

23. veebruaril korraldati omavaheline pere- konna-õhtu, oktoobris kontsert-õhtu ja 30. det- sembril omavaheline jõulupuu.

Spordi- ja kehakasvatuse alal korraldati ala- tes 1. jaanuarist kaks korda nädalas ametnikele võimlemis- ja käsipallimängu harjutustunde. Kogu võrkpalli meeskond võttis osa Nar- va linna meistervõistlustest, tulles kolmandale kohale. Talvel korraldati suusameeskonnale har- jutusi ja omavahelisi võistlusi. 8. mail toimus murdmaa jooksuvõistlus ja augustis kergetõus- tiku, jalgrattasõidu ning teenistusiseloomuga kuuevõistlused.

28. juunist kuni 4. juulini Eesti Veespordi- liidu poolt korraldatud ujumisjuhtide kursusest Nõmmel võttis osa kolm kogu liiget, kes kõik sooritasid ujumisjuhtide kursuse. Viimaste juh- timisel korraldati ametnikele ujumisharjutusi. 3. kuni 5. septembrini Tallinnas peetud üleriik- likest politseiesivõistlustest võttis osa Kogu 15- meheline meeskond.

Eriolist rõhku pandi aga laskeasjanduse aren- damisele.

19.—22. juulini korraldati üksustevahelised laskevõistlused President K. Pätsi büstile. 3.—5. augustini omavahelised laskevõistlused kolmest

relvast ja 15. augustil politsei, piirivalve ja kaitseliidu vahelised laskevõistlused, kus politsei meeskond tuli II kohale. Parimaks laskuriks osutus vanemkordnik August Rätsep.

Teenetemärkide kandmise alal puudub kindel kord

Kehtimapanud teenetemärkide seadusega anti kindel korraldus nende väljaandmiseks. Seni pole kehtima pandud samasugust korda nende kandmiseks. Vormikandjad sõjaväelased, politseiametnikud, kaitseliitlased, tuletõrjujad jne. kannavad teenetemärke igauks oma erikorralduste järgi, mis seisneb selles, et puudub ühtlane märkide kandmise järjekord. Paljud riigiametnikud on ühtlasi tegevuses kaitseliidus, tuletõrjes jne., kus teeneid hinnatakse teenetemärkidega. Ühel ametkonnal seisab üks teenetemärk esikohal, teisel jällegi mõni teine. Teenetemärkide kavaler, kes omab mitu märki, mis saadud eri asutuste kaudu, peab nende kandmisel igakord märkide järjestuse ümber korraldama vastavalt olukorrale. Veel raskem olukord on teenetemärkide lintide juures, kuna neid ei saa nii hõlpsasti ümber paigutada.

Teenetemärgid on kinnituseks ja tõenduseks nende kandja eriliste teenete hindamiseks riigile ja rahvale ülesnäidatud hoolsuse, aususe, kohusetruuduse, algatusvõime jne. eest.

Nüüd on kujunenud säärane olukord, et neid märke väga vähe kantakse avalikkuses. See pärast on väga tarvilik, et teenetemärkide kandmise kord ja määrus kehtima pandaks, kinni pidades üldreeglit, et sõjaväelased, politseiametnikud, kaitseliitlased, tuletõrjujad jne. vormirietuse juures kannaksid märke ühtlase järjestusega kindlal kohal. Veel tuleks kehtima panna teenetemärkide kandmise aeg, ja nende päevade nimistuse peaksid seisma Vabariigi aastapäev, võidupüha, uusaasta jne., teatavad aktused ja kokkutulemised, ballid kinnisis kasiinodes kutsutud külalisile jne.

Seega teenetemärkide kavalerid annavad oma kaasametnikele ja kõigile kaaskodanikele, eriti noorsoole, hoogu edasipüüdmiseks. Tg.

Hauguskindlustusest

Sotsiaalminister saatis 5. mail k. a. nr. 4522/H6 all ringkirja kõigile riigiasutusele ja ettevõtetele, milles käsitletakse ravimite andmise korda kindlustatuile järgmiselt:

Sotsiaalministeeriumile on saanud teatavaks, et mitmed riigi- ja teised Rügiteenijate, -töölise ja õppejõudude haiguskindlustuse seaduse alla kuuluvad asutused ning ettevõtted võimaldavad riigi kulul nende teenistuses olevaile isikuile (kindlustatuile) ravimeid ja ravivahendeid ka retseptide ärakirjade või signatuuride järgi. See seisukoht ei ole kooskõlas Rügiteenijate, -töölise ja õppejõudude haiguskindlustuse seaduse ja selle põhjal antud määruse eeskirjade-

Konstaabel JULIUS UUS

40-aastane

Rapla politseijaoskonna Kehtna rajooni konstaabel Julius Uus sündis 27. mail 1898. a. Harjumaal, Rae vallas talupidaja pojana. Lõpetas Uuemõisa ministeeriumikooli ja õppis hiljem Tallinna Poeglaste Kaubanduskoolis, kus lõpetas 2-aastased kaubanduslikud kursused. Hiljem võttis osa maailmasõjast, kus sattus sakslaste kätte vangiks.

Politseiteenistusse astus ta 1. X 1921. a. ja alates 1. I 1932. a. teenib praegusel kohal.

Konstaabel Uus on hoolas ja õiglane oma ametikohustes kui ka eraelus, millega on võitnud täielise lugupidamise oma ülemuse, kaasametnike kui ka rahva poolt.

ga. Rügiteenijate, -töölise ja õppejõudude haiguskindlustuse seaduse § 21 põhjal on kindlustatuil ja nende perekonnaliikmeil õigus kindlustuskandja kulul kasutada ravimeid ja ravivahendeid niivõrd, kui võrd need on arsti poolt tarviduse järgi ette kirjutatud. Rügiteenijate, -töölise ja õppejõudude haiguskindlustuse korraldamise määruse § 10 põhjal antakse ravimeid ja ravivahendeid apteekidest ainult arstiretseptide järgi. Ühe arstiresepti järgi võib apteek kindlustuskandja kulul välja anda ravimeid ja ravivahendeid ühekordselt sel määral, nagu see on näidatud arstireseptil. Arvamus, nagu võiks apteek ühe ja sellesama arstiresepti järgi välja anda korduvalt ravimeid ja ravivahendeid kindlustuskandja kulul, on ekslik. Erandina võib üle ühe korra ühe retsepti järgi kindlustuskandja kulul ravimeid ja ravivahendeid apteegist välja anda ainult sel juhtumil, kui arstireseptil on otseselt tähendatud, et ravimi või ravivahendi väljaandmist tuleb antud retsepti järgi korrata. Sel puhul võib ravimeid või ravivahendeid välja anda ühe retsepti järgi nii mitu korda, kui mitu korda retseptil on ette nähtud antud ravimi või ravivahendi kordamine.

Arstiretseptide ärakirjade või signatuuride järgi võib ravimeid või ravivahendeid kindlustuskandja kulul apteegist välja anda ainult siis, kui neil leidub arsti ettekirjutus ravimi või ravivahendi kordamise kohta.

Vabamüügi apteekide korra ja tegevuse seaduse § 17 (RT 1934, 27, 224) järgi võidakse tõi küll ravimeid välja anda apteegist teatavil juhtumel ka signatuuride järgi ilma arsti allkirjata, kuid Rügiteenijate, -töölise ja õppejõudude haiguskindlustuse seaduse ja Rügiteenijate, -töölise ja õppejõudude haiguskindlustuse korraldamise määruse alusel võib kindlustuskandja kulul ravimeid ja ravivahendeid välja anda signatuuride järgi ainult siis, kui neil leidub arsti ettekirjutus ravimi kordamise kohta. E. T.

Asjaajaja Ed. Raiend 40-aastane

24. mail s. a. pühitses Keila politseijaoskonna asjaajaja E. Raiend oma neljakümnendat sünnipäeva.

Eduard Raiend sündis 1898. a. Kõnnu vallas Harjumaal. Hariduse omandas ministeeriumikoolis, võttis osa vabadussõjast, hiljem teenis Tallinna 5. jaoskonna maksuinspektori kantseleis ametnikuna. 1923. a. astus ta politseiteenistusse, algul teenis ametnikuna Tallinna linna politseiülema 2. ja Telliskopli politseijaoskonna kantseleis kuni 1928. a., mil määrati praegusele kohale.

Asjaajaja E. Raiend on teenistuses korralik, kohusetruu ja püüdlik ja suures lugupidamises kodanike ja kaasteenijate poolt.

Soovime juubilarile parimat tervist, õnne ja edu ametialal kui ka isiklikus elus.

Asjaajaja Samuel Raudsepp pensionile

28. aprillil s. a. lahkus tervislikel põhjusil pensionile Narva Prefektuuri asjaajaja Samuel Raudsepp. Ta teenis politseis üle 18 aasta, sellest vahetpidamatult üle 16 aasta Narva Prefektuuris.

Samuel Raudsepp on sündinud 25. mail 1891. a. Peri vallas taluperemehe pojana. Hariduse on ta saanud Peri II kl. ministeeriumikoolis. Pärast kooli lõpetamist oli ta mitmel pool vallasekretäri abiks ja alates 1. jaanuarist 1920. a. politseis. Asjaajaja S. Raudsepp on olnud teenistuses korralik ja püüdlik. Kaasteenijate ja kodanike hulgas on ta tuntud lugupeetud ja vastutuleliku ametnikuna.

Soovime lahkujale veel kauaks parimat tervist, nooruslikku eluvärskust ja edu igas ta ettevõttes.

AUTASUSID

Politseidirektori käskkirjaga 21. maist s. a. on määratud rahalist autasu Tallinna-Harju Prefektuuri Sadama politseijaoskonna konstaablile Aleksander Vendele 100 kr. pikaajalise — üle 30 aasta — silmapaistvalt hoolsa ja püüdliku teenistuse eest. Samuti on Lääne-Saare Prefektuuri Pürsalu rajooni konstaablile Aleksander Nõuka'sele määratud 70 kr. rahalist autasu

ülesnäidatud tubli enesealgatuse, püüdikkuse ja energilise tegevuse eest põgenenud kurjategijate jälitamisel.

Majandusministeeriumi Maksude Talituselt on määratud maksusüütegude vastu võitlemise kapitalist autasu Politseitalituse Otsimistoimkonna vanemale assistendile Karl Ümerale ja vanemale kantseleiametnikule Hermine Rahnu lole, kummalegi 50 kr.

NIMEDE EESTISTAMISI POLITSEIPERES

Politseidirektori käskkirjas 21. maist s. a. on avaldatud järgmiste politseiametnike nimede eestistamisi: Petseri-Võru Prefektuuri Rõuge rajooni konstaablile Emil-Harald Michelsonile (Mikkelson) on antud uueks perekonnanimeks „Mikkelsoo“; sama prefektuuri konstaablile Justin-August Reimanile — „Reimand“ ja Raudteede Prefektuuri Jõhvi rajooni konstaablile Johannes-Aleksander Sakkile — „Juhann Saar“.

AMETIST VABASTAMISI

Politseidirektori käskkirjaga 21. maist s. a. vabastatakse ametist oma palvel, arvates 1. juunist s. a.: Tallinna-Harju Prefektuuri Sadama politseijaoskonna konstaabel Aleksander Vende — vanaduse pensionile mineku puhul; Petseri-Võru Prefektuuri Võõpsu-Kahkva rajooni konstaabel Aleksander Rotka — tervislikel põhjusil pensionile mineku puhul; Viljandi-Pärnu Prefektuuri Häädemeeste rajooni konstaabel Paul Klaar ja sama prefektuuri Orajõe rajooni konstaabel August Mattus — teisele ametikohale ülemineku puhul.

ÜMBERPAIGUTUSI

Politseidirektori käskkirjaga 21. maist s. a. on Petseri-Võru Prefektuuri Irboska I rajooni konstaabel Rolf Hurt paigutatud oma palvel Tallinna-Harju Prefektuuri Sadama politseijaoskonda konstaabliks 1. juunist s. a.

RAJONIDE ÜMBERNIMETAMISI

Kuna Linnaseadusega (RT 1938, 43, 404) on senised alevid ümber nimetatud linnadeks, on politseidirektori käskkirjaga 21. maist s. a. vastavalt ümber nimetatud ka konstaablite tegevuspiirkonnad-rajoonid järgmiselt:

Tartu-Valga Prefektuuris: Jõgeva alevi rajoon — Jõgeva linna rajooniks; Viru-Järva Prefektuuris: Kunda alevi rajoon — Kunda linna rajooniks; Viljandi-Pärnu Prefektuuris: Suure-Jaani alevi rajoon — Suure-Jaani linna rajooniks; Narva Prefektuuris: Jõhvi alevi rajoon — Jõhvi linna rajooniks. Ühenduses muudatustega valdade nimetusis ja mõnede konstaablite asukohtades on ümber nimetatud Petseri-Võru Prefektuuri järgmiste konstaablite tegevuspiirkonnad-rajoonid:

Senno rajoon — Senno I rajooniks, Halahalnja rajoon — Senno II rajooniks, Soha rajoon — Senno III rajooniks, Kolosovka rajoon — Irboska III rajooniks, Vastseliina rajoon — Vastseliina I rajooniks, Saaluse rajoon — Vastseliina II rajooniks, Kioma-Kähri rajoon — Kioma rajooniks.

Politseivalitsuse poolt on antud load

laskeriistade ja -moonaga kauplemiseks: Gottlieb Johani p. Limbergile Rakveres, Tallinna 22, maksvusega 13. märtsini 1939, Arnold Mihkli p. Leesmaale Simuna

alevikus, maksvusega 27. novembrini 1938, Hans Andrese p. Saulile Vigala vallas, Vigala raudteejaama juures, maksvusega 15. aprillini 1939, Roela Majandusühingule Roela vallas, Tartumaal, maksvusega 23. märtsini 1939, Rein Jüri p. Pukspuule Rapla alevikus, maksvusega 17. märtsini 1939, Kaubanduskontori „Valmet ja Ko“ omanikele Rudolf-August Jaani p. Valmetile ja Liidia Jaani t. Tammele Tallinnas, Hariduse 11, maksvusega 24. märtsini 1939, Aleksander Andrese p. Kivile Otepääl, Turg 15, maksvusega 20. märtsini 1939, Johan Tõnise p. Suitsule Viljandis, Lossi 37, maksvusega 29. märtsini 1939, Marie Eduardi t. Schvallahile Kuressaares, Kauba 7, maksvusega 21. märtsini 1939, Voldemar Jüri p. Jeerikule Pärnus, Tallinna mnt. 17, maksvusega 14. aprillini 1939, Eduard Johannese p. Läänemetsale Vao vallas, Väike-Maarjas, maksvusega 6. aprillini 1939, Johannes Jaani p. Veskele Rakveres, Tallinna 27, maksvusega 23. aprillini 1939, Johannes Mihkli p. Ennole Tallinnas, S. Tartu mnt. 76, maksvusega 4. aprillini 1939, Jõhvi Tarvitajate Ühisusele Jõhvis, Turuplats nr. 9, maksvusega 5. maini 1939, Viktor Aleksandri p. Thoenile Tallinnas, Kentmanni 8, maksvusega 5. aprillini 1939, Petserimaa Kooperatiivi juhatusele Petseris, Tartu 5, maksvusega 9. maini 1939, A.-s. „Paul Jürmann“ juhatusele Jõgeval, Suur t. 12, maksvusega 15. aprillini 1940, Viljandi Eesti Põllumeeste Seltsi Kaubanduse Osakonnale Viljandis, Tallinna 3, maksvusega 26. maini 1939, ja Viljandi Eesti Põllumeeste Seltsi Kaubanduse Osakonna Tarvastu harukauplusele Mustla linnas, Posti 27, maksvusega 25. maini 1939;

laskemoonaga kauplemiseks:
Lääne Majandusühingu juhatusele Palivere kaupluses, Palivere vallas, maksvusega 20. veebruarini 1939, Joann Juhani p. Zimbrotile Keeni vallas, Sangaste kiriku juures, maksvusega 10. märtsini 1939, Riisipere Ühiskauplusele Riisipere raudteejaama juures, maksvusega 6. märtsini 1939, Richard Aleksandri p. Hännilasele Suure-Jaani linnas, Pärnu t. 4, maksvusega 21. märtsini 1939, Märjamaa Majandusühingu juhatusele Märjamaa alevikus, maksvusega 21. märtsini 1939, Tarvastu Tarvitajate Ühingule Mustlas, Posti 29, maksvusega 12. aprillini 1939, Johannes Tõnise p. Bendorfile Tallinnas, V. Karja 4, maksvusega 5. aprillini 1939, ja Kaubandusühisusele M. J. Sepp ja Ko Tallinnas, S. Karja 18, 20, maksvusega 7. maini 1939;

laskeriistade parandamiseks:
Johan Johani p. Tõnupa'le Viljandis, Uueveski 3, maksvusega 1. aprillini 1939, Karl Jaani p. Tahole Rakveres, Vaestemaja 8, maksvusega 20. aprillini 1939, Johannes Mardi p. Nõmme'le Türil, vabriku maja 15, maksvusega 31. märtsini 1939, August Jüri p. Villemsonile Tõrvas, Veski 4, maksvusega 24. märtsini 1939, Aleksander Aleksandri p. Lepikule Võisiku vallas, Lalsi külas, maksvusega 20. märtsini 1939, Karl Johani p. Klaasbergile Tallinnas, Vene 1, maksvusega 30. aprillini 1939, Johannes Jüri p. Madissonile Pärnus, Ilvese 5, maksvusega 5. maini 1939, ja Johannes Karli p. Arbole Kärklas, Paju 2, maksvusega 24. aprillini 1939.

Politseidirektori otsustega on tühistatud:

Irboska vallas elutseva Nikolai Starožilovi, Leisi vallas elutseva Villem Jüri p. Vaheri, Are val-

las elutseva Friedrich Anna p. Kalmeti, Voltveti vallas elutseva Peeter Mardi p. Paltmanni ja Nõmmel elutseva Eduard Peelbaumi laske-riistaload.

Politseitalituses on registreeritud:

1) tarbekunstj ja kodukultuuri käsitava sisuga ajakiri „Kodutööstus“, on luba ilmuda Tallinnas neli korda aastas; väljaandja — Eesti Kodutööstuse Edendamise Keskseks ja vastutav toimetaja — Anni Varma;

2) populaarteadusliku sisuga ajakiri „Õhu ja gaasikaitse“, ilmub Tallinnas üks kord kuus; väljaandja — Vabatahtliku Kodanliku Õhukaitse Liit ja vastutav toimetaja — Elmar Umbli;

3) ühiskonna organisatsiooni käsitav ajakiri „Organisatsioon“, on luba ilmuda Tallinnas 12 korda aastas; väljaandja — Ühiskonna Organisatsiooni Urimise Koondis ja vastutav toimetaja — Joh. Vilms;

4) kauband. ja kutseala käsitava sisuga ajakiri „Eesti Drogist“, on luba ilmuda Tallinnas üks kord kuus; väljaandja — Eesti Drogistide Selts ja vastutav toimetaja — Aleksander Vehrt;

5) omavalitsusala käsitava sisuga ajakiri „Eesti Linnad“, ilmub Tallinnas 10 korda aastas; väljaandja — Eesti Linnadeliit ja vastutav toimetaja — Vladimir Smetanin.

Tunnustatakse maksvusetuks järgmised tunnistused:

Arnold-Gustav Juhani p. Schmidt'i laske-riistaluba nr. 24, v. a. Lääne-Saare prefektilt 15. 04. 37, maksev kuni 1. apr. 1938.

Johannes Mihkli p. Maiste legitimisooni-kaart nr. 7862, v. a. E. V. Tartu ülikooli poolt.

Viktor Bogoslovski matriklitunnistus nr. 9940, v. a. Tartu ülikooli poolt 5. 09. 29.

Märkmeid maailma liiklemiskeerisest

Soomes pandi teatavasti aasta vahetusel kehtima uus üldine liiklemiskorralduse seadus, millest loodetakse mõndagi paremust, eelkõige muidugi liiklemisõnnetuste vähenemist. Aga nagu näha lahetaguste politseiorganisatsioonide häälekandja „Poliisimies“ äsja ilmunud liiklemisküsimuste erinumbri juhtkirjast, mille autoriks Helsingi politseiasutuse liiklemisdirektor V. Vikström, ei olevat uue, kaua kavatsatud ja hoolega viimistletud liiklemisseaduse esimes- tel kehtimiskuudel märgata õnnetuste arvus

mingit langust. Ja seepärast mainitud juhtkirja autor rõhutab väga veenvalt, et olukord võib hakata paranema vaid siis, kui kõik liiklemisteede kasutajad üha kindlamini võtavad omaks uue seaduse üldised juhised: 1) igaüks, kes liigub teel, peab õnnetuste vältimiseks osutama suurimat hoolsust ja ettevaatust ning 2) „autosõidul peab juht kiiruse kohandama alati oludele ja olema valvel, et ta kõigis olukordades kindlasti suudab valitseda oma sõidukit.”

Et need seaduse hoiatused võrdlemisi harvalt asustatud Soomeski ei ole üleliigsed, seda näitab möödunud aasta liiklemisõnnetuste statistika: politsei registreeris üldse 6.919 liiklemisõnnetust, millest 2.282 inimest sai vigastada, 268 pidi jätma elu.

Et tulevikus neid õnnetusi juhtuks võimalikult vähem, selleks on Soomes praegu liikvel mitmeid mõtteid ja rohkesti uusi korraldusi. Ka rahvas võtab liiklemisküsimustest väga elavalt osa. Ajalehed avaldavad mõttevahetuse korras eriti rohkesti „hääli rahva hulgast”, kes astuvad välja jalakäija huvides, kuna jalakäijate suhtes Soome uus liiklemiseadus ongi kõige radikaalsem. Nimelt nõutakse nüüd Soomes, et jalakäija tarvitagu maantee vasakpoolset äärt, mingu parempoolsele sõidukite liiklemisele vastu.

Turust, Soome kõige karmimate liiklemismäärustega linnast, kus iga kodanik, kes läheb üle tänava terava nurga all, võib saada protokoll, on liiklemiskorralduse alal jällegi läinud liikvele uusi mõtteid. Sealne kaubanduskoda on teinud ettepaneku ülemaalise liiklemise õpetuse korraldamiseks. Ja Turu politseiülem on esinenud nõudega, et jalgratta sõidulubade andmisel loa saajalt nõutaks tarvilist juhtimisoskust ja küllaldest liiklemiskorralduste tundmist.

Helsingi politseiteenistuse alal on uudiseks politsei raadioautod, mis on alalises otseühenduses selleks otstarbeks Kallio kiriku torni ehitatud politsei raadiojaamaga.

*

Rootsis on äratanud laialdast tähelepanu Göteborgi politseiteenistuse moodne reform. Sealne noor politseiülem Fontell on teostanud terve rea julgeid uuendusi. Peaaegu kõik seisvad kui ka liikuvad politseipostid on tänavailt kõrvaldatud ja kogu valveteenistus on usaldatud politsei raadioautodele. Ainult eriti elavail liiklemisristlustel nähakse veel politseinikke endisel kombel, aga needki lahkuvad oma postidelt juba õhtul kell 7 ja siis teostavad raadioautod kogu valveteenistuse. Esialgu on Göteborgi välispolitseil kasutada 7 raadioautot ja üks tavaline patrullauto, aga neid muretsetakse veel juurde, et ka reserv oleks küllaldane. Seda moodset valveteenistuse süsteemi on katsetatud 1. rajoonis juba kogu aasta ja 5. rajoonis pool aastat ning on jõutud veendumusele, et teostatud uuendused on väga otstarbekohased. 1. rajooni komissar on „Nya Polistidningile” seletanud, et motoriseeritud ja raadioseadetega varustatud valveteenistus on osutunud väga tõhusaks ja pealegi võimaldanud märgatavat inimjõu kokkuhoidu, mida võidud kasutada muuks otstarbeks.

*

Inglismaal on hiljuti ilmunud huvitav teos „Roadsense for Children”, milles Salfordi

linna politseiülem, major C. V. Godfrey selgitab kõiki neid korraldusi, mis ta teinud oma linna liiklemiskultuuri tõstmiseks.

Salford on Londoni kõrval kõige rahvarikam koht Inglismaal — seal on näiteks 87 kooli enam kui 32.000 õpilasega ja liiklemistihedus kesklinnas 40 mootorsõidukit minutis. Arusaadav, et niisuguses linnas sagedased liiklemisõnnetused on paratamatud. Aga tõhusa propaganda tõttu on seal suudetud õnnetuste arvu siiski aasta-aastalt aina madalamale suruda. 1928. a. juhtus Salfordis 750 tõsisemat liiklemisõnnetust, 1931. a. 608 ja juba 1935. a. ainult 395. Major Godfrey rõhutab, et ta on oma propaganda ja selgitustöö liiklemiskultuuri tõstmiseks juhtinud peamiselt koolinoorsoo hulka ja, nagu näha, on selle meetodi tulemused olnud vägagi tõhusad. A. 1931 sai Salfordis liiklemisõnnetuste läbi surma 11 last, a. 1934 oli alaealiste ohvrite arv 8, 1935. a. ainult 6 ja 1936. aastal ei nõudnud selle suurlinna liiklemiskeeris ühtki noort elu ohvriks.

Eelpoolmainitud teoses selgitab major Godfrey üksikasjaliselt ja huvitavalt oma liiklemiskorralduse kogemusi ja saavutatud tulemusi. Ta rõhutab kindlasti, et liiklemiskultuuri arengu huvides on politsei esimeseks ja tähtsamaks ülesandeks liiklemisõpetuse andmine õppivale noorsoole. Kuid selle õpetuse parimate tagajärgede eelduseks peab autor tihedat ja sõbralikku koostööd politseiametnike ja õpetajate vahel. Selles mõttes saadab Salfordi politseivalitsus kõikide koolide õpetajatele üksikasjaliselt selgitava kirjelduse iga liiklemisõnnetuse kohta, mis tabanud mõnda õpilast, et õpetajad võiksid õieti mõista iga õnnetuse põhjusi ja selgitada neid oma õpilastele.

Eriti tähtsaks peab major Godfrey politseiametnike eneste esinemist koolides. Juba see asjaolu üksi, et mundris „Bobby” tuleb klassi loengut pidama, äratab mudilastes erilist huvi ja nad kuulavad ettekannet suurima huviga. Salfordis peetakse sääraseid politseitunde järjekindlalt kõigis koolides. Kui võtta arvesse sealsete koolide suurt hulka, võib arvata, et järjekindel liiklemisõpetuse andmine nõuab seal politseilt palju töötunde, aga eesmärk on suurteksi pingutusteks tähtis küllalt. Peale loengute klassis annab Salfordi politsei tegelikku liiklemisõpetust ka koolide esistel tänavatel, kus iga päev kogunemise ja lahkumise tundidel sõbralik ja vilunud konstaabel juhib laste liiklemist. See üksi nõuab Salfordi politseilt 100 töötundi päevas. Aga politsei liiklemisõpetuse andmine ei piirdu ainult koolipäevadega — vabadel päevadel peavad mundrimehed oma noortele sõpradele liiklemisküsimusi selgitavaid loenguid puiesitikes ja mänguväljakuil.

Major Godfrey teos on kaunis näide inglise liiklemiskultuuri kõrge tasemest ja seal esitatud statistika näitab, kui häid tagajärgi on saavutatud süstemaatiliselt korraldatud liiklemisõpetuse andmisega eriti noortele.

Ameerikast oleme harjunud kuulma ka liiklemiskorralduste alal kõige ameerikalikumaid uudiseid. Erilist vaimukust osutavad ookeanitagused kohtu- ja politseivõimud võitluses alkoholi armastavate autojuhtide vastu. Üks uuem ja kahtlemata ka küllalt tõhus abinõu autojuhtide viinast võõrutamiseks on äratanud ameerika ajakirjanduses ja seltskonnas eriti

lõbusat tähelepanu. Nimelt on seal kohtunik James L. Allen leiutanud väga omapärase vahendi jooitud autojuhtide karistuseks, mis on võetud tarvitusele käesolevast kevadest alates. Alati, kui mõni autojuht on tabatud viinastunud olekus rooli taga, annab kohtunik Allen vastava määruse ja eksinu autole värvitakse nelja tolli laiused helepunased triibud. Sõidukit, mis kannab säärast hääbimärki, ei tohi juht peatada ligemal kui 300 jalga eemal niisugustest kohtadest, kus müüakse alkohoolseid jooke. Kohtunik Allen on ajalehtedele seletanud, et see uus korraldus näib juba algul olevat väga otstarbekohane, ja lisanud:

„Kui napsi armastavad autojuhid peaksid hābenema nii tähelepanu āratavais sõidukeis oma katseaaja kestel liikuda tēnavail, eks nad siis istugu kodus — seda kindlam...“

Kuritegevuse vastu võitlemise päevad Leedus.

Alates 1933. a. korraldatakse Leedus igal aastal „kuritegevuse vastu võitlemise päev“, mis on määratud propagandaks kuritegevuse vastu ja kodanikele kurjategijate kahjustava tegevuse eest hoidumiseks vajaliste teadmiste levitamiseks. Leedu politseivalitsuse arvates on kuritegevuse vastu võitlemise päevade korraldamisega saavutatud häid tulemusi. Kodanikele on selgitatud, milliseid kahjusid toob kuritegevus kodanikele ja üldsusele, kui palju peab riik oma sissetulekuist kulutama vanglate ja kohtute ülalpidamiseks jne. On märgata, et rahva laiaades hulkades süveneb arusaamine, et iga-suguste kuritegude vältimine on kasulik ja vajaline kodanike huvides. Seetõttu on kodanikud nüüd meeleldi valmis aitama politseivõime kuritegude selgitamisel ja kurjategijate jälitamisel. Samuti on kasu olnud praktilisist juhatusist, mis rahva hulgas levitatud vara kaitsmiseks varaste ja teiste kurjategijate eest.

Juba 1933. a. andis Leedu politseivalitsus välja raamatu „Võitleme kuritegevuse vastu“ 50.000 eks. 1937. aasta sügiseks lasti välja, samuti 50.000 eksemplaris, P. Russetzkase raamat „Seltskonna võitlus kuritegevusega“. Lisaks sellele lasti välja ja levitati rahva hulgas piltidega varustatud brošüür kuritegevuse vastu võitlemise viisidest. Ringhäälingut kasutatakse Leedus sageli loengute edasiandmiseks kuritegevuse vastu võitlemisest.

Ungaris soovitatakse nummerdada kurjategijaid.

Budapesti kriminaalkohtus oli arutusel protsess, kus kaebeluseiks oli mitukümmend mustlast, keda süüdistati varguses. Kohtul oli suuri raskusi mustlaste identifitseerimisega, sest kaebelused omasid hulk nimesid, hüüd- ja varjunimesid, nii et võimatu oli selgitada, kelle kohta käisid tunnistajate ütlused. Kohtu eesistuja märkis sellisel puhul, et ammugi oleks aeg iga mustlane, kes on sattunud konfliktis seadusega, märkida numbriga, mis tuleks tätoveerida mustlasele kuhugi varjatud kehaosale. Kohtu eesistuja lisandas, et ta teeb kohtuministeeriumile sellekohase esilduse.

Lāti võitleb liiklusõnnetuste vastu.

Liiklusõnnetuste arvu kasvamise tõttu Lāti kohtuminister tegi prokuratuurile ülesandeks hoolitseda selle eest, et raskemate liiklusõnnetuste puhul süüdlased võimalikult kuni kohtuotsuseni võetaks vahi alla, et liiklussüüteoed võetaks selgitamisele esimeses järjekorras ja et prokuratuuri esindajad süüteoasjade kohtulikult arutusel nõuaksid süüdlasile seaduses ette nähtud kõrgeimat karistustmāara ja jõuvankri juhtimisloa āravõtmist pikemaks ajaks.

Lapse süüdivus liiklusõnnetuse puhul.

Austrias oli kohtus arutusel nõudmine autojuhi vastu, kes oli ajanud 4-aastase lapse auto alla ja teda kergesti vigastanud. Lapsevanemad nõudsid autojuhilt lapsele valuraha ja arstimiskulude tasumist. Autojuht vaidles nõudele vastu, väites, et süüdi on laps ise, kes ettevaatamatult joonsnud teele ette.

Kohus rahuldab lapsevanemate nõude autojuhi vastu. Kohtuotsuse motiivis öeldakse, et on täiesti üleliigne käesoleval juhtumil püstitada küsimust, kas autojuht oli süüdi või ei. Välja arvatud allajāaja süü ja vāramatu jõu tõttu tekkinud õnnetused, on autojuht alati vastutav tema poolt tekitatud kahjude eest. Käesoleval juhtumil ei saa asuda seisukohale, et laps oleks süüdi, sest laps sellises vanuses ei või teada maantee ohte, veel vāhem motoriseeritud liiklusabinõude poolt karta ohtu. Liiklusohutusest ebateadliku lapse ettevaatamatus ei vabasta autojuhi vastutusest liiklusõnnetuses ka siis, kui ei ole otseselt tõendatud liiklusabinõu juhi süü liiklusmāaruste rikkumises.

10 klassi kurjategijaid Saksamaal.

Senise Preisi kriminaalpolitseiameti reorganiseerimisel riiklikuks kriminaalpolitseiametiks seatakse Saksamaal sisse kartoteegid kuritegude ja kurjategijate klassidesse liigitamiseks. 1. klassi kuuluvad rasked kuriteod: tapmine, rōövimine, tulesüütamine ja lapserōövimine. 2. klassi kuulub 26 sissemurdmise eriliiki ja 3. klassi 46 varguse eriliiki, misjuures auto- ja mootorrattavargused, tasku- ja kauplusevargused jagunevad veel allaotusis. 4. klassi kuuluvad varguse varjamised, 5. klassi 73 petmise ja kelmuse eriliiki, 6. klassi õnne- ja võltsmāngijad, võltsrahavalmistajad ja levitajad jne. 7. klassi kuulub seksuaalkuritegude 14 eriliiki, 8. klassi mustlaste kuriteod, 9. klassi pornograafilise kirjanduse valmistamine ja levitamine, kupeldamine, rassiseaduse vastu eksimine, naistega kauplemine jne. ja 10. klassi süüteoed uimastusmürkidega kauplemise ja tarvitamise keelu vastu.

Kohapealsed politseivõimud peavad riigi kriminaalpolitseiametile saatma kõik kättesaadud väljapressimiskirjad, ebakõlblad kirjad jne. üleriigilise kuritegeliste kirjade kogu moodustamiseks.

TOIMETUS JA TALITUS: Toompea loss, Tallinnas. Telef.: toimetus 471-90, talitus 448-82. Jooksev arve Eesti Pangas 543. Posti jooksev arve 377. Postkast 438. Tellimishind: aastas Kr. 6.—, poolaastas Kr. 3.—, üksiknumber 30 snt. Kuulutuste hinnad: 1/1 lk. Kr. 60.—, 1/2 lk. Kr. 30.—, 1/4 lk. Kr. 15.—, 1/8 lk. Kr. 7.50. Välis- ja esimene sisekaas Kr. 100.—. Tagumine sisekaas Kr. 75.—. Pea- ja vastutav toimetaja: A. Liit. Tegev toimetaja: H. Põldvere. Väljaandja: Politseiametnike Keskkogu.

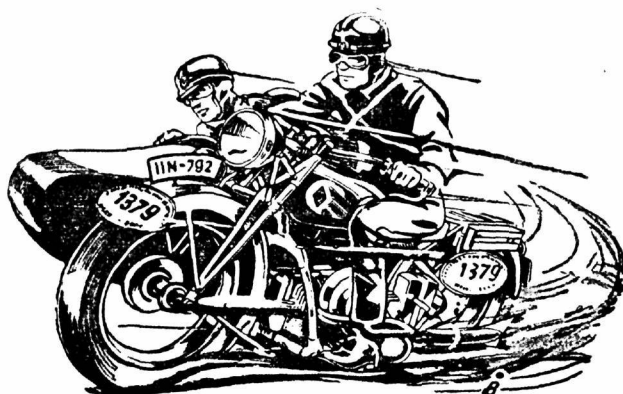

FIRMA KARL BERTRAM

Tallinn, Veneturg 1, tel. 306-15. □ Postk. 475. Posti jooksev arve 769

SRO-kuullaagrid **VARTA**-akud

SILVERTOWN-ÕLI | MASINARIHMAD | KÖIED JNE.

VICTORIA MOOTORRATTAD

võidavad
kvaliteediga!

Esindaja

A-S. ESTAKLAND

Tallinn, Sadama 11. Telefon 427-65

Kaubanduskontor **A. KUHLMANN**

müüb oma moodast
bensinijaamast „LUXUS“

TALLINN, KAARLI PUIESTEE 4. Telefon 450-02

VÄLISBENSIINI, EESTI BENSIINI „ESTOLIN“, AUTOÕLISID ja MÄÄRDEID
liitriviisi ning suuremates partlides – vaadiviisi

Autode „Service“ pesemine ja määrimine.

Korralik teenimine

THOMAS CLAYHILLS & SON

asutatud 1633. a.

Tallinn, Olevimägi nr. 14.

Kodune keskjaam 415-00.

Laod 306-35, 306-97, 310-25.

Kaupade osakond: Heeringad, sool, suhkur, riis,
jahu, manna, vaik, seebikivi, koloniaalkaubad.

Määrdeõlid ja teised naftasaadused.

Sepa- ja aurused, koks, küttepuid. Ehitus- ja
metsamaterjalid. Kaupade eksport.

Laevasõiduosakond: Telefon 435-58.

MEHAANILINE PUUTÖÖSTUS

O.-Ü.

A. FLEMMING & KO

Tallinn, Tina tän. 19

Telefon 309-26

Mehaaniline
tislertööstus

Restoran

F. IVANOV

Tallinn, Estonia puistee 29

Telefon 467-75

Maitsvad söögid Odavad hinnad

Büroomasinad

Kirjutusmasinad ROYAL
Arvutusmasinad FACIT
Liitmismasinad DALTON
Paljundajad ELLAMS
ja nende tarbed.

V^dLoun & Schitikov

Tallinn, Niguliste tän. 18 tel. 434-37

Uusi ja pruugitud esemeid

ostate soodsalt Tallinnas

Pandimaja kauplustest!

Kauplus — Maneeži t. 4, tel. 301-23:

valmisrõivad: ülikonnad, suvipalitud, vihmamantlid jne.,

vaibad (põranda- ja voodi-),

tasku-, käe- ja lauakellad,

**fotoaparaadid binoklid, paberosi-
sitoosid,**

laskeriistad, kohvrid jne.

Kauplus — Narva mnt. 18, tel. 306-84:

moodne mööbel: riide- ja puhveti-
kapid, kirjutus- ja söögilauad, too-
lid, diivanid ja tugitoolid, voodid,
peeglid jne.,

jalgrattad (meeste- ja naister.),

kirjutusmasinad (büroo- ja kohver-),

õmblusmasinad (käsi- ja jalaga),

seinakellad, grammofonid jne.

Külastage Pandimaja kauplusi!

A.-s. „Eesti Reisibüroo“

Peakontor:

Tallinn, Raekojaplats, Kinga t. 3, tel. 433-20.

Osakonnad:

Tartu, Suurturg 7, tel. 3-72 — Pärnu, Kalevi
42, Endla majas, tel. 1-13.

Telegrammide aadress: ERBO Tallinn.

1. RAUDTEPILETITE MÜÜK:

- kõikidesse kodumaa jaamadesse.
- kõikidesse Euroopa suurem. linnadesse.

2. LAEVAPILETITE MÜÜK:

- kõikidel kodumaa ja Balti mere liinidel,
- ookeanipiletid Inglise, Saksa, Poola, Belgia, Prantsuse, Rootsi, Hollandi, Itaalia ja Ameerika liinidel, kõikidesse ulgumere sadamatesse.

3. ÕHUSÕIDUPILETITE MÜÜK:

„Aero“, „Aerotransport“, „Deutsche Luft-
hansa“ ja „Loti“ liinidele.

Esindus ja agentuur kõikidest suurematest Euroopa reisibüroodest. Rahavahetus ja valuaasta ost turistidelt. Välismaa passide ja viisumite muretsemine. Ringsõidupiletid turistidele terves Euroopas, ka Nõukogude Venemaal. Kohalikkude autobusliinide piletid, o.-ü. „Mootor“ ja t.

Nõuanded ja arvestused reisude kohta tasuta.

E. A.-K. Ü. ERAHAIGLA

Tallinn, Narva mnt. 6-a. Tel 428-80.

VESIRAVILA

Avatud kella 9—11 ja 4—7.

Pärmi-, söehappe-, merisoola-, männiekstrakti-, kodumaa tervismuda-, raba-, vahu- ja neljarakuvannid. Charcot-, mantel-, kapillaar-, šoti- ja aurudušid. Istevann, valguskapp, aurukapp ja diatermia tervismudaga. Arsti kõnetunnid kella 10—11 ja 1/27—7.

HOTELL-RESTORAN „PETERBURG“

NARVAS, VIRU TN. 13/9. TELEFON 54
NUMBRITOAD KABINETID

I JARGU HOTELL-RESTORAN

„DU NORD“

NARVAS, Suur tän. 28, tel. 3-33

Kõige puhtam ja mugavam peatuskoht Narvas. Toad läbijooksva külma ja sooja veega. Vann. Garaaž. Samas eeskujulik restoran vilunud koka juhatusel. Maitsvad lõunad ja à la carte. Külma viini ja õlu. Saada kodu- ja välismaa napsid ja veinid.

Igal õhtul tantsumuusika.

Suurim valik

klaas-, portselan- ja
majapidamistarbeid

Eduard Schreiber

Tallinn, Pikk 22, tel. 451-19

Riide- ja valmisriiete äri

H. RAUCHMANN

Kesk tän. nr. 9, tel. 143.
Valgas.

A.-S. „EESTISIID“

Ketramise- ja kudumisevabrik, seadist. 1932. a. — Valmistab kõiksuguseid riideid ja lõnga.
VABRIKU LAOD:

TALLINN, Viru tän. 5, tel. 447-87; TALLINN, Viru tän. 14, tel. 443-97; TALLINN, Laadaplats 129; TARTU, Poe tän. 2, tel. 10-17; NARVA, Peetri plats 1; VILJANDI, Tartu tän. 1, tel. 30; PETSERI, Turuplats 17, tel. 1-19; TÕRVA, Tartu tän. 2; RAKVERE, Tallinna tän. 25; NÕMME, Pärnu mnt. 90/92; KURESSAARE, Lossi tän. 3, tel. 181.

Eritellimiste vastuvõtmine.

Restide müük.

PEENNAHA-
TÖÖSTUS

JOH. PARIS

TALLINN
HARJU 36

Moodsaid naisterahva käekotte, portfelle ja reisitarbeid.

RESERVEERITUD

A/S „ROTERMANN'i TEHASED“

END. CHR. ROTERMANN, ASUT. 1829. A.

Suurveski

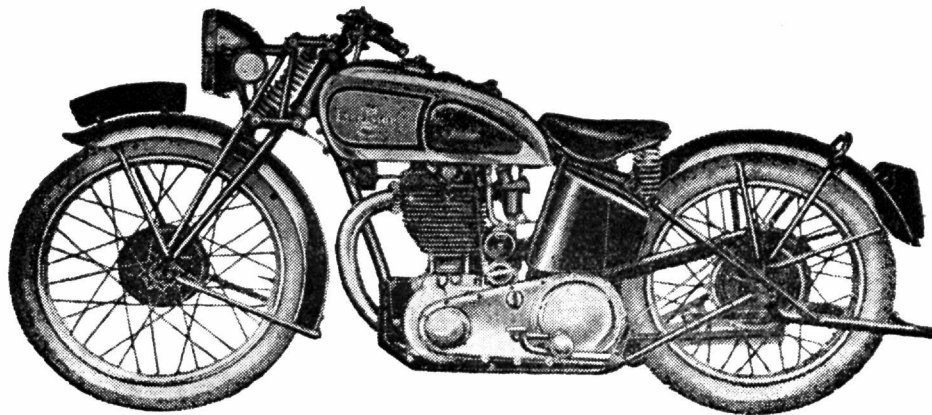
Leivatööstus

Ehitusraua-osakond

Auto-osakond

TALLINNAS, TARTUS, VILJANDIS, NARVAS, PÄRNUS

R
ESERVEERITUD

Kohale jõudnud uus saadetus

Royal Enfield ja Excelsior mootorrattaid

Müügil senisest soodsamate hindade ja maksutingimustega
Mootorsportlasile Manxman kuningavõlliga Excelsior masinad
Peene väljatöötusega Inglise tooted

ETK autoosakond Tallinnas, Narva maantee 27

Mööbel

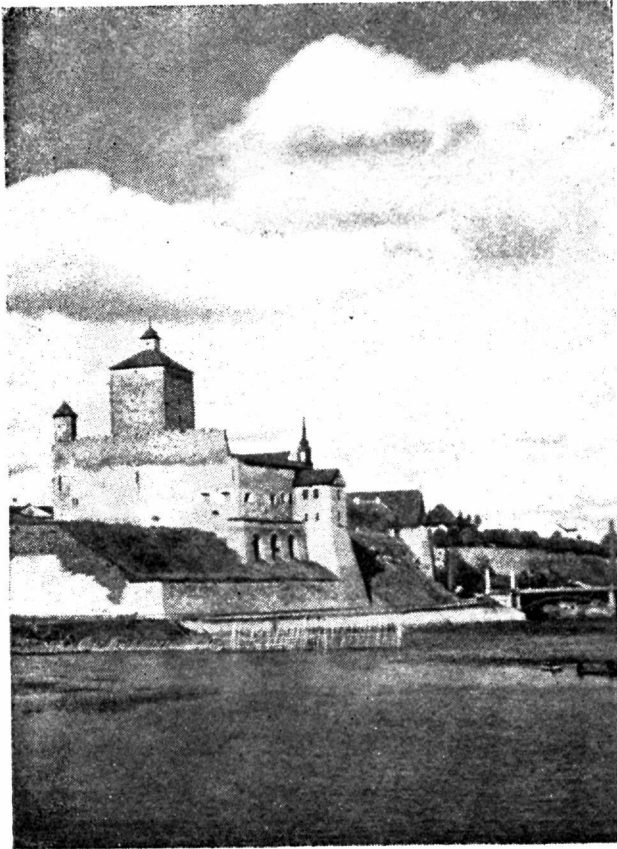
kase-
saare-
tamme-
pähkli-
mahagoni-

} puust

A.-S. A. M. LUTHER

Müügikohad: Tallinnas, Vana Posti 9 Telefon 446-16

Tartus, E. V. JÜRGENS, Ülikooli tän. 2 Telefon 7-88

Matkajad külastage Eesti huvitavamat turismilinna
Narvat.

Tema rohkete kesk- ja rootsiaegsete muinsuste ning Narva jõe loodusilu tõttu külastavad teda igal aastal kümned tuhanded turistid.

Huvitavat matka on hõlpus ühendada suvitamisega Eesti veetlevamas ja avaramas suvituskohas

NARVA JÕESUUS